

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 11. JULIJ 1980

ŠTEV. 28 (1976)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

PRESEDNIK ZSO NA ZBORU IZSELJENCEV:

Nadaljevati moramo boj za dosego pravic

za katere so se borili naši partizani in trpeli naši izseljenci

„Pot na Radiše, kjer je letošnje srečanje slovenskih izseljencev, vodi mimo nekdanjega nacističnega zbirnega taborišča ob Žrelski cesti, od koder so leta 1942 odpeljali blizu 300 koroških slovenskih družin v pregnanstvo. Iz vseh naših krajev so jih odgnali, povsod so jih našli — danes pa baje ne vedo, kje živijo koroški Slovenci.“

Tako je dejal predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, ko je minulo nedeljo govoril na občnem zboru Zveze slovenskih izseljencev na Radišah, o katerem obširno poročamo na drugem mestu.

V svojem govoru se je predsednik ZSO posebej spomnil dogodkov pred 35 leti, ko je bil uničen nacifašizem in spet priborjena svoboda, ko so se slovenski pregnanci spet vračali na svoje opustošene domove. „Na teh naših domovih, ki smo jih obnovili z lastnimi močmi, tudi danes dokazujemo, da hočemo koroški Slovenci ostati zvesti svoji zemlji, ki je nočemo

Nova zaprisega zveznega predsednika Kirchschlägerja

V torek je bil svečano zaprižen zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger, ki je bil maja meseca ponovno izvoljen za predsednika republike za nadaljnjo dobo šestih let.

V svojem govoru ob nastopu nove poslovne dobe se je predsednik Kirchschläger zavzel za utrjevanje demokracije in menil, da je demokracijo mogoče ohraniti le tedaj, če vlada strpnost do drugih in spoštovanje tudi drugega prepričanja. „To velja še zlasti tudi napram manjšinam in napram tistim ljudem, ki iz kakršnega koli vzroka potrebujejo posebno pomoč.“

Za več strpnosti se je izrekel tudi v odnosih med strankami, ki jih je pozval, naj skrbijo za zmanjšanje in odstranjanje medsebojnih resentimentov, ki živirajo še iz dobe med obema vojnoma. Strpnost kot izraz demokracije pa je po njegovem mnenju najboljše sredstvo tudi tam, kjer gre za „ekstreme“ na kateri koli strani političnega spektra. Njegova izjava proti zakonskim in upravnim prepovedim se je torej nanašala tudi na pojave neonacizma — tako naziranje pa je v nasprotju z ustavo in državno pogodbo, ki nalagata Avstriji nedvoumne obveznosti, da prepreči sleherno obnavljanje neonacistične miselnosti in dejavnosti.

zapustiti, in svoji besedi, za katero se hočemo boriti. Naš spomin pa še posebej velja vsem številnim žrtvam, ki so dale življenje za svobodo in jim zato dolgujemo zahvalo, da danes lahko spet živimo in ustvarjamo na domači zemlji.“

Govornik je opozoril tudi na letošnjo 60-letnico plebiscita, ki pa je koroški Slovenci nimamo vzroka praznovati, kajti vse do danes niso bile izpolnjene obljube, ki so nam jih dali pred 60 leti, niti niso bile uresničene obveznosti, ki so jih pred 25 leti prevzeli v državni pogodbi — da morajo koroškimi Slovincem kot avtohtonemu ljudstvu te dežele priznati pravice, ki so si jih priborili s svojim trpljenjem in oboroženim bojem proti fašizmu.

„Slovenski izseljenci so žive pričče poskusa likvidacije naše narodne skupnosti v smislu izjave nekdanjega deželnega glavarja Lemischa, da imajo le eno generacijo časa za prevzgojo zapeljancev, ter popolnoma konkretne grožnje ob petdesetletnici plebiscita, da za dva naroda na Koroškem ni prostora,“ je naglasil dr. Zwitter. Ugotovil je, da gre za iste ljudi in za isto miselnost, ki je privedla do zloglasnega „tafelsturma“, ko so Slovence spet preganjali in kratili njihove pravice. „Ob teh dejstvih koroški Slovenci res nimamo nobenega povoda za praznovanje 10. oktobra, vendar smo kljub temu na vabilo za sodelovanje pri prireditvah iskreno izjavili svojo pripravljenost, če bi bila vlada pripravljena vsaj razgovarjati o možnostih uresničitve nekaterih točk operativnega koledarja. Toda odgovor je bil nekompromisen ‚Ne‘. Zato naj bo tukaj jasno povedano, da nismo mi odbili ponujene roke, ampak jo je odbila deželna vlada! Torej tudi ni res, da čas še ni zrel, ampak je nasprotno tragika, da vsaj na Koroškem vse kaže, da zaradi zamudnosti in zlasti zaradi pomanjkanja volje za reševanje vprašanj medsebojnega zaupanja in medse-

bojnih odnosov med večinskim narodom in nami čas sploh že ni več zrel za pristop k reševanju tako potrebnega sporazumevanja.“

Na podlagi teh ugotovitev je predsednik ZSO poudaril, da pomeni tristrankarski sporazum spet vrnitev na staro nacionalistično obliko obravnavanja našega vprašanja. Opozoril je tudi na značilno dejstvo, da v Avstriji 35 let po zmagi nad fašizmom in 25 let po podpisu državne pogodbe 140.000 ljudi lahko nemoteno glasuje za predstavnika desnoekstremistične stranke in zagovornika ter izvajalca atentatov na Južnem Tirolskem. „Ob takih pojavih vse kaže, da čas za sporazumno iskanje oblik mirnega in prijateljskega sožitja med narodi že ni več zrel. Zato moramo vsi, ki smo trpeli in se borili proti nacizmu in ga na lastni koži doživeli v njegovi skrajnosti, biti budni in pozorni za vsak še tako rahel pojav obnavljanja idej in metod, ki so dovedli do nacistične strahovlade.“

V tej zvezi je govornik omenil avstrijskega znanstvenika, ki je ugotovil, da je pri 42 odstotkih Avstrijcev zaslediti latentno fašistoidno averzijo zoper manjšine. To dejstvo nam še posebej narekuje potrebo, da vztrajamo v naši borbi. „Zato moramo biti složni in enotni ter preko vseh zgodovinskih resentimentov ali različnih svetovno-nazorskih in strankarskih pogledov strniti vrste v borbi za dosego pravic, ki nam grejo. Če nas že drugi vedno spet poskušajo razdvojiti — in teh poskusov tudi v zadnjem času ne manjka, zlasti v zvezi s prigovarjanjem in prisiljevanjem za sodelovanje v sosvetih — ne pomagajmo še sami k razbitju enotnosti,

(Dalje na 8. strani)

Predstavniki ZK Slovenije so bili na obisku pri ZSO

V četrtek 3. julija 1980 je obiskala Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem veččlanska delegacija Zveze komunistov Slovenije. V delegaciji, ki jo je vodil sekretar predsedstva CK ZKS Franc Šetinc, so bili član predsedstva CK ZKS Lojze Briški, član CK in predsednik komisije za mednarodne odnose Jože Smole in predsednik medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko Zdravko Krvina. Na sedežu ZSO v Celovcu je goste sprejel predsednik dr. Franci Zwitter s člani Izvršnega odbora ZSO.

Predstavniki ZSO so delegacijo v izčrpnem pogovoru podrobno seznanili s trenutnim položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem in jim tolmačili delo in probleme svoje organizacije. Obenem so člani obeh delegacij izmenjali mnenja o raznih vprašanih medsebojnega interesa.

Ob tej priložnosti so si gostje iz Slovenije ogledali tudi sedež Zveze slovenskih zadrug in knjigarno „Naša knjiga“ v Celovcu, novi Kulturni dom in dvojezični otroški vrtec v Šentprimožu ter tovarno celuloze v Reberci, v Železni Kapli pa so položili venec ob spomeniku padlim partizanom in žrtvam nacističnega nasilja.

Hrvaška delegacija je bila na obisku v Avstriji

Prejšnji teden je bila na tridnevem obisku v Avstriji veččlanska delegacija izvršnega sveta SR Hrvaške, ki jo je vodil predsednik Petar Flekovič.

Goste iz SR Hrvaške so najprej razgovarjali z gradiščanskim deželnim glavarjem Theodorjem Keryjem in drugimi predstavniki Gradiščanske. Pri tem je šlo za vprašanja nadaljnega razvoja sodelovanja med Hrvaško in Gradiščansko na področjih gospodarstva, kulture, turizma in na drugih področjih. Predmet razgovorov pa je bilo tudi vprašanje položaja in pravic hrvaške narodne skupnosti na Gradiščanskem in je predsednik Flekovič v tej zvezi poudaril interes Hrvaške za dosledno izpolnitev določil čl. 7 drž. pogodbe.

Predsednika Flekoviča in njegove spremljevalce je na Dunaju sprejel tudi zvezni kancler dr. Bruno Kreisky. Razgovarjali so o nadaljnjem razvijanju sodelovanja v okviru dobrososedskih jugoslovansko-avstrijskih odnosov in o vlogi manjšin pri razvijanju teh odnosov, pri čemer sta obe strani poudarili, da manjšine pomenijo važen most pri vsestranskem razvijanju dobrososedskega sodelovanja.

Gradiščanski Hrvati so obisk predsednika hrvaške vlade pozdravili in izrazili zadovoljstvo, da je bilo pri razgovorih prisotno tudi njihovo vprašanje, vendar so poudarili, da ne bi smelo spet ostati le pri lepih besedah, marveč bi morala obljubam končno slediti tudi ustrezna dejanja.

ZSO prejela zahvalo Črne gore

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta imela v torek 8. julija 1980 skupno sejo na sedežu ZSO v Celovcu.

Začetka seje se je udeležil tudi konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Alfonz Naberžnik, ki je ZSO izročil umetniško oblikovano listino, s katero je predsedstvo SR Črne gore izreklo naši osrednji organizaciji in preko nje koroškim Slovincem zahvalo za solidarno pomoč, ki smo jo izkazali težko prizadetim krajem in ljudem po lanskoletnem potresu v Crnogorskem primorju. Konzul Naberžnik je ob tej priložnosti naglasil, da pomeni zahvalna listina SR Črne

gore obenem tudi izraz simpatij, ki jih goji črnogorsko ljudstvo in z njim vsi narodi Jugoslavije do koroških Slovincem in njihovega boja za obstoj. V imenu ZSO se je zahvalil predsednik dr. Franci Zwitter, ki je naglasil, da se zavedamo, da gre pri tem tudi za izraz solidarnosti Črne gore ter vseh narodov in narodnosti s koroškimi Slovincem.

V nadaljevanju seje sta odbora obravnavala trenutno najbolj aktualna vprašanja, zlasti tudi v zvezi z operativnim koledarjem, ter sprejela ustrezne sklepe.

SREČANJE IZSELJENCEV NA RADIŠAH:

Izraz naše pripravljenosti čuvati pridobitve našega boja in trpljenja

Ob cesti med Celovcem in Vetrinjem je bilo med zadnjo vojno nacistično zbirno taborišče, kjer se je leta 1942 tudi za 300 slovenskih družin iz Zilje, iz Roža, z Gur in iz Podjune začela pot v negotovo usodo — v pregnanstvo. Minulo nedeljo so se mnogi bivši izseljenci spet peljali po tej, danes moderno urejeni cesti — mimo kraja žalostnega spomina jih je vodila pot na Radiše, kjer je bil občni zbor Zveze slovenskih izseljencev, povezan s tradicionalnim družabnim srečanjem. Spet so prišli iz številnih krajev južne Koroške, da skupno obudijo spomin na čase pregnanstva, še posebej pa na nepozabni trenutek pred 35 leti, ko so se po več kot treh letih spet vračali v domovino, na svoje domove.

Srečanje izseljencev v novem Kulturnem domu na Radišah je potekalo kot mogočna manifestacija: zvesti hočemo ostati vrednotam, za katere smo bili preganjani — narodna zavest, materin jezik in

naših partizanov. Zato ne bomo odnehali in bomo z našimi zahtevami nadaljevali tako dolgo, da bo Avstrija, za katere osvoboditev smo tudi mi doprinesli svoj delež, končno v celoti izpolnila svoje obvez-

letnici osvoboditve in vrnitve iz pregnanstva pa je spomin veljal sploh vsem bivšim sotrpinom, ki so v teh letih umrli — le prečesto-krat mnogo prerano zaradi posledic prestanega trpljenja. „Za njihov doprinos,“ je naglasil govornik, „se jim bomo oddolžili najbolj s tem, da bomo ohranili živo našo protifašistično izseljensko zavest in jo predali naprej mlademu rodu.“

Občni zbor je izglasoval izjavo, v kateri je opozoril na čedalje številnejše pojave nacionalizma in neonacizma v Avstriji ter pozval pristojne dejavnike, da pravočasno ukrepajo proti tej nevarnosti. Izrekel pa je podporo osrednjima or-

domača zemlja so tudi danes vredni, da jih čuvamo in gojimo ter kot največji zaklad izročimo našim potomcem. V to izpoved so se stopnjevali diskusijski prispevki starih in mladih udeležencev, ki so opozarjali na nevarnosti, ki grozijo obstoju naše narodne skupnosti, ker merodajni krogi v deželi in državi še vedno niso pripravljene zapustiti staro nacionalistično obliko obravnavanja narodnostnega problema ter preiti k sodobnemu reševanju naših življenjskih vprašanj po poti enakopravnega konstruktivnega dialoga med pristojno vlado in prizadeto manjšino. Izjave pa so izzvenele v ugotovitvi, da bomo vztrajali v naši pravični borbi za dosego tistih pravic, ki smo si jih priborili koroški Slovenci s trpljenjem v izseljeništvu in z oboroženim bojem

nosti po duhu in črki člena 7 državne pogodbe.

V tem smislu je zbranim izseljencem spregovoril tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter (njegova izvajanja obširneje objavljamo na 1. strani — op. ured.). Sicer pa se je občni zbor, ki ga je vodil predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl, uvodoma spomnil umrlih članov. Komemoracija je opravil podpredsednik Matjež Wieser, ki je navedel imena tistih sotrpinov, ki so umrli v času od zadnjega občnega zbora; spomnil se je tudi letos umrlega predsednika Zveze koroških partizanov Karla Prušnika-Gašperja, ki ga je Zveza slovenskih izseljencev že pred dolgimi leti imenovala za svojega častnega člana; letos ob 35-

ganizacijama koroških Slovencev kot legitimnemu predstavništvu slovenske narodne skupnosti na Koroškem v njunem boju za popolno uresničitev določil člena 7 državne pogodbe, ker le s tem bi bile tudi izpolnjene svečane obljube, ki jih je uradna Koroška dala svojim slovenskim deželanom že pred 60 leti in bi bili ustvarjeni pogoji za resnično enakopravno sožitje obeh narodov v deželi ter omogočeno tudi pravo „srečanje na Koroškem“ v duhu medsebojnega zaupanja in spoštovanja (celotno besedilo izjave objavljamo na posebnem mestu — op. ured.).

Za predsednika Zveze slovenskih izseljencev je bil ponovno izvoljen Jože Partl, ki se je v zaključni besedi zahvalil za izvolitev z zagotovilom, da bo odbor nadaljeval s svojim delom za ohranitev in utrjevanje izseljenske zavesti. Zahvalo je izrekel tudi Radišanom, ki so vse lepo pripravili za srečanje. Še posebej pa se je seveda zahvalil moškemu pevskemu zboru SPD „Radiše“, ki je pod vodstvom Stanke Wrulicha zapel nekaj pesmi za začetek, ter folklorni skupini SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, ki je pod vodstvom Travičije Uršič prireditev zaključila z venčkom narodnih plesov. Tako je tudi letošnje srečanje izseljencev s svojo odločno izpovedjo in z bogatim kulturnim okvirom izzvenelo kot manifestacija nezlomljive življenjske volje koroških Slovencev, kot izraz njihove pripravljenosti, da čuvajo pridobitve, ki so si jih priborili s svojim trpljenjem in bojem.

Izseljenski piknik

je spet povezoval rojake iz domovine in tujine

Škofja Loka je bila minulo soboto spet prizorišče tradicionalnega srečanja Slovencev iz domovine in iz vsega sveta. Na prireditvenem prostoru na grajskem vrtu se je zbrala pisana množica rojakov: poleg domačinov Škofjeločanov so prišli obiskovalci iz vseh predelov Slovenije in iz zamejstva; prišli pa so predvsem tudi številni rojaki, ki že desetletja živijo ali so sploh bili rojeni v raznih tujih deželah, vendar jih s staro domovino vežejo mnoge vezi in zato jo vedno spet obiščejo — v daljših ali krajših časovnih presledkih radi prihajajo v Slovenijo, kot sin prihaja k materi.

Letos je tradicionalni Izseljenski piknik v Škofji Loki „slavil“ že svoj srebrni jubilej — petindvajsetič ga je priredila Slovenska izseljenska matica. Med udeleženci so bili tudi vodilni predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije. Pozdravne besede je spregovoril predsednik občinske skupščine Škofja Loka Viktor Zakelj, ki je naglasil, da so slovenski izseljenci tudi v svoji novi domovini ostali zvesti narodu, slovenski besedi in pesmi, zato: „Slovenci so in to bodo tudi vedno ostali.“

V imenu Slovenske izseljenske matice je spregovoril predsednik Stane Kolman. Orisal je povezovanje matične domovine Slovenije s slovenskimi izseljenci, oživljanje in utrjevanje sodelovanja z njihovimi društvi. Dejal je, da se domovina živo zanima za svoje rojake po svetu, zato tudi tesno sodeluje z njimi ter pospešuje stike med njihovimi društvi ter Slovensko izseljensko matico.

Srečanje v Škofji Loki so popestrile številne kulturno-umetniške in zabavne skupine, ki so pripravile bogat spored; pri tem so se menjali ansambli iz Slovenije in iz mnogih drugih držav, kjer slovenski rojaki prav tako gojijo svojo kulturo. Predvsem pa je srečanje potekalo v znamenju navezovanja in utrjevanja stikov med slovenskimi ljudmi iz domovine in iz tujine, ki jih je Slovenija spet povezala v eno družino. Zato je razumljivo, da so si ob slovesu mnogi obljubljali, da se prihodnje leto spet vidijo — na 26. izseljenskem pikniku v Škofji Loki.

Kakšna bo odločitev

v takoimenovani „zadevi Reder“?

V Avstriji in Zahodni Nemčiji se določeni krogi že dolga leta trudijo, da bi dosegli oprostitev bivšega SS-ovskega oficirja Walterja Rederja, ki ga je italijansko vojaško sodišče po vojni obsodilo na dosmrtno ječo zaradi zločinov, ki jih je s svojo edinico zagrešil med zadnjo vojno v Italiji. Pa tudi sam Reder je že ponovno zaprosil, da bi ga izpustili iz zapora v Bariju, kjer je zaprt že dolgo let.

Proti taki pomilostitvi pa se je z referendumom izreklo prebivalstvo v Marzabottu, to je v kraju, v katerem so esesovci pobili 1830 oseb, med njimi največ žensk, otrok in ostarelih oseb. Prav tako se je proti osvoboditvi Rederja izrekel tudi Enolni antifašistični odbor v Bariju, ki je v svoji dokumentaciji naglasil, da je lik Rederja simboličnega značaja: Reder mora ostati v zaporu, ker je to dokaz italijanske in mednarodne skupnosti, da zavrača nacistične zločine, ki jih je utrpela vsa Evropa.

Sodišče v Bariju bo o „zadevi Reder“ odločalo v ponedeljek 14. julija in široka mednarodna javnost z zanimanjem pričakuje odločitev. Kajti v tej zadevi ne gre samo za človeško plat vprašanja, marveč tudi in predvsem za načelno stran, to je za nepopisne zločine, ki so jih zagrešili nacisti med zadnjo vojno. Ravno to dejstvo pa navadno prezirajo tisti, ki se sicer zelo radi sklicujejo na načela humanizma, ko zahtevajo milost za nekdanje zločince in konkretno terjajo „svobodo za Rederja“.

Jzjava

sprejeta na občnem zboru
Zveze slovenskih izseljencev
dne 6. 7. 1980 na Radišah

Zastopniki bivših izseljenskih družin, zbrani na občnem zboru Zveze slovenskih izseljencev, se na našem tradicionalnem srečanju skupno spominjajo trpljenja in gorja, ki ga je do blaznosti stopnjevali nemški nacionalizem v podobi zločinskega nacizma prizadejal našemu ljudstvu in milijonom pripadnikov številnih narodov. Letos, ko obhajamo 35-letnico zmage nad fašizmom in vrnitve iz pregnanstva, pa se še posebej zavedamo zaobljube, ki so jo leta 1945 svečano dale preživele žrtve fašističnega nasilja: „Nikdar pozabiti!“

Ta obljuba, dana v trenutku, ko je po letih krivic, trpljenja in nasilne smrti spet zasijala svoboda, nas obvezuje tudi danes. Nalaga nam dolžnost, da čuvamo pridobitve trpljenja in boja proti fašizmu, da gojimo antifašistično miselnost v solidarni povezanosti z demokratičnimi silami in da vlagamo vse moči v skupnem prizadevanju, da se časi brezpravnosti in nasilja nikdar več ne bi ponovili.

Bivši izseljenci, ki smo take čase sami doživljali, s posebno zakrbljenostjo spremljamo zadnji razvoj, ko se v naši državi in deželi spet nevarno množijo pojavi nacionalizma in neonacizma. Izivanje teh sil, ki so Avstrijo že enkrat pripeljale na rob prepada in jo pahnilo v smrtni objem zločinskega nacifašizma, postaja vedno bolj nesramno in predstavlja napad na demokratične pridobitve, zlasti pa pomeni žalitev vseh tistih, ki so s trpljenjem in z aktivnim bojem prispevali k osvoboditvi in obnovitvi neodvisne demokratične Avstrije.

Zato z vso resnostjo opozarjamo na nevarnost, ki jo predstavlja vsako oživljanje nacionalizma in neonacizma. Odgovorne dejavnike v deželi in državi pa svarimo pred neodgovornim omalovaževanjem te nevarnosti ter jih pozivamo, da proti nevarnim pojavom pravočasno in odločno ukrepajo v smislu obveznosti, ki so jim bile naložene z državno pogodbo, podpisano pred petindvajsetimi leti.

Ob letošnji 35-letnici zmage nad fašizmom in 25-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe pa bivši izseljenci, ki smo kakor naši partizani z oboroženim bojem proti fašizmu tudi z našim trpljenjem v nacistični dobi dali prispevek k osvoboditvi Avstrije, od naše države upravičeno pričakujemo, da bo koroškimi Slovincem pravična domovina in ne krivična mačeha. Skupaj z osrednjima organizacijama, ki uživata naše zaupanje kot legitimno predstavništvo slovenske narodne skupnosti na Koroškem, od pristojnih forumov v deželi in državi terjamo, da opustijo različne poskuse pritiska in izsiljevanja ter končno preidejo k reševanju naših življenjskih vprašanj po črki in duhu člena 7 državne pogodbe. Pri tem pa poudarjamo, da tako reševanje ni možno z oktroiranjem nesprejemljivih norm, kot jih predstavlja diskriminacijski zakon o narodnih skupinah, temveč samo po poti enakopravnega in konstruktivnega sodelovanja med pristojno vlado in prizadeto manjšino.

Z dosledno in popolno izvedbo določil člena 7 bi bile tudi izpolnjene svečane obljube, ki jih je uradna Koroška dala svojim slovenskim deželanom že pred 60 leti. To bi ustvarilo pogoje za resnično enakopravno sožitje obeh narodov v deželi in šele omogočilo tudi pravo „srečanje na Koroškem“ v duhu medsebojnega zaupanja in spoštovanja.

Mednarodni mladinski seminar

o problematiki prostega časa

Med 4. in 6. julijem je bila Koroška gostiteljica 7. mednarodnega mladinskega seminarja, ki je letos prerasel tradicionalne „alpsko-adrijske“ okvire in prvič združil mladinske zastopnike domala vseh dežel, ki so se povezale v delovni skupnosti vzhodnoalpskih dežel. Delegacije so prišle iz Slovenije, Hrvaške, Furlanije-Juljske krajine, Salzburga, Štajerske, Gornje Avstrije ter Koroške, skupno okoli 40 udeležencev.

Okvirna tema letošnjega mladinskega seminarja je bila „Prosti čas — čas svobode?“ V treh dneh se je izvrstilo devet referatov in diskusij, ki so imeli namen, da načelno opredelijo tematiko prireditve, seznanijo s pogoji mladinskega dela, pa tudi z nekaterimi njegovimi konkretnimi oblikami.

Zlasti je treba omeniti uvodni referat E. Gehmacherja, ravnatelja dunajskega inštituta za empirične socialne raziskave (IFES). Osnovno izhodišče mu je bilo, da je harmonijo srečnega, zdravega in izpolnjenega življenja mogoče doseči le s harmonično uporabo celotnega razpoložljivega časa. Le uravnotežena zadovoljitev telesnih in duševnih potreb in trajen proces samousničevanja in razvoja sposobnosti prinašata srečo in zadovoljnost, kar referentu med drugim tudi pomeni, da naj človek ne bo podvržen nesvobodi in zatiranju ter izolaciji in preziranju — vsekakor tudi za oceno položaja naše narodne skupnosti na Koroškem zelo aktualna ugotovitev!

Predavanje celovškega univerzitetnega profesorja Klinglerja, delno pa tudi posamezna poročila in diskusijski prispevki, so se lotili opredeljevanja možnosti in nevarnosti prostega časa za mladino, ki živi v takomenovanu potrošniški družbi. Ena najbolj kritičnih ocen Klinglerja je bila, da družba, v kateri živimo, ne privzgoja demokratičnega zadržanja.

Tisti, ki tega prej še niso čutili, so v teh dneh morali spoznati, da je oblikovanje prostega časa neločljivo spleteno z družbenim življenjem. V več pogledih lahko prispeva k osvobajanju človeka, ravno tako pa more posameznika in skupine še bolj poudariti pritisku in diskriminaciji. Na to dvojnost je opozoril tudi zastopnik koroške slovenske mladine Teodor Domej, ki je s konkretnimi primeri pokazal, kako se nadaljuje nasilna narodna asimilacija na Koroškem tudi v takoimenovanem prostem času. Izrazil je pričakovanje, da se bo mladina pustolovsko spopadla z vzdušjem, ki manjšino izpostavlja neenakopravnosti. Dejal je tudi, da je treba manjšino enakopravno vključiti v mladinsko sodelovanje dežel vzhodnoalpskega prostora, ker lahko bistveno prispeva tako k boljšim odnosom znotraj dežel, pa tudi k bolj sproščenemu in konstruktivnemu mednarodnemu sodelovanju.

Seminar je končal svoje delo z željo, da se sodelovanje mladine tega prostora poglobi in obogati.

Izšlo je 23. letno poročilo

Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu

Ob zaključku šolskega leta je ravnateljstvo Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu izdalo 23. letno poročilo, ki posreduje s številnimi informacijami in prispevki pregled delovanja učiteljev in dijakov gimnazije.

V prvem delu s statistiko razčlenjuje položaj na šoli in delo v preteklem letu. Iz tega zvmemo, da je bilo zaposlenih na gimnaziji 38 učiteljev, ki so poučevali v 20 razredih 528 učencev. Navedeni so sestavi upravno vzgojnih skupnosti (tukaj prihaja do izraza tista „pobarvanost“, ob kateri se pač ni treba čuditi, če npr. nekoliko drugače „pobarvani“ mladi profesorji baje naletijo na nepremagljive ovire, ko se potegujejo za učna mesta na šoli), obiski šolskih nadzornikov, število ur v posameznih predmetih in razredih in mnogo več podrobnosti, kot so to npr. naslovi šolskih nalog, učbeniki idr.

Zanimiv je vsekakor socialni sestav staršev učencev, pri katerih tvorijo kmetje (27,6%) in delavci (32,4%) skupaj kar 60%. Visok delež učencev, ki stanujejo v domovih (58,7%), ponovno kaže na dejstvo, da so stalna bivališča učencev v povprečju bolj oddaljena od šole kot pri šolarjih drugih šol. Prvi del obsega tudi kratko po-

ročilo o letošnji maturi, ki jo je od 46 dijakov z uspehom zaključilo 43. Nato dokumentira letno poročilo s

številnimi slikami in ponatisi komentarjev iz koroškega tiska letošnje šolske akademije, ki je stala pod geslom „Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš“.

V posebnem prispevku obravnava ravnatelj gimnazije dr. Reginald Vospersnik zgodovinsko in kulturno zavest dijakov slovenske gimnazije, ki se izraža med drugim v dveh razstavah, ki so ju dijaki pripravili ob državnem prazniku 26. oktobra 1979 in ob 25-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe. Razstavi sta nastali na pobudo ministrstva za pouk in umetnost z namenom, zbuditi politično zanimanje med dijaki, tako za sodobne kot tudi že pretekle probleme. Z razstavo o izseljevanju koroških Slovencev med drugo svetovno vojno kakor tudi z razstavo o dvojezičnosti na južnem Koroškem so dijaki nagovorili ne samo šolsko, temveč tudi izvenšolsko javnost. Seminar za učitelje slovenske gimnazije in višjih šolah si moramo ogledati v luči komentarjev koroških časopisov.

Prof. dr. Anton Wutte, ki je poučeval na slovenski gimnaziji od leta 1963 do 1979 in ki v avtobiografiji „Moja odiseja“ opisuje svoje življenje, je v minulemu letu šel v pokoj; strokovni nadzornik dvorni svetnik dr. Valentin Inzko je njegove zasluge opisal v kratkem članku. Za višje dvorne svetnike je v zadnjem šolskem letu avstrijski zvezni predsednik imenoval prof. Franca Inzka, prof. Milana Kupperja in dr. Stanka Cegovnika; njihovo zaslužno šolsko delovanje opisujeta ravnatelj gimnazije in nadzornik.

O integrirani skupni šoli in slovenski narodni skupnosti na Koroškem razpravlja ravnatelj dr. Reginald Vospersnik, prof. Franc David pa obravnava energetska situacija v Avstriji ter problem izrabljanja sončne energije.

Tudi šport ima na gimnaziji svoje mesto. Prof. Anton Malle poroča o koroškem srednješolskem nogometnem prvenstvu, prof. Milan Kupper pa obravnava športno srečanje med slovensko gimnazijo in gimnazijo Ravne na Koroškem ter prikaže pregled šolskih rekordov.

Sledijo še poročila šolarjev o potovanjih v Mauthausen in v Prago. Dr. Stanko Cegovnik pa s poročilom o disertacijah doktorjev in o poklicih, ki so jih izbrali absolventi slovenske gimnazije, zaključuje letno poročilo.

Počitniški tabor

na dvojezičnem območju Prekmurja

Ze devetih v Prekmurju in od tega tretjih v Genterovcih pri Lendavi je inštitut za geografijo ljubljanske univerze Edvard Kardelj organiziral tradicionalno mladinsko raziskovalno srečanje, ki se je končalo ta teden. Med letošnjimi udeleženci raziskovalnega tabora so bili — kakor v prejšnjih letih — poleg dijakov iz Slovenije tudi zamejski srednješolci — šest dijakov slovenske gimnazije v Celovcu in štirje dijaki tržaškega znanstvenega liceja France Prešeren.

Tudi letos je bil glavni namen tabora, da se mladi seznanijo z raziskovalnim terenskim delom pri proučevanju socialnih in geografskih vprašanj, značilnih za narodnostno mešana območja, kot je poudarila Metka Špes, asistentka Inštituta za geografijo v Ljubljani, ki je že šestič bila tehnični vodja taborov v Prekmurju. Prebivalci krajev, v katerih poteka tabor, so že vajeni vsakoletnih srečanj z mladimi raziskovalci in jih spreje-

majo izredno gostoljubno ter jim pomagajo pri njihovem delu.

Tako so se udeleženci tabora spet seznanili z življenjem in s specifičnimi vprašanji teh krajev — z gospodarstvom območja, s položajem tamkajšnje madžarske narodnosti, z delovanjem dvojezičnega šolstva, z nalogami in delom interesnih skupnosti za kulturo in prosveto Madžarov, s sistemom samoupravljanja in z mnogimi drugimi zanimivimi stvarmi. Posebno pozornost so razumljivo posvečali problemom narodnostne politike in je največji vtis nanje napravilo uresničevanje dejanske in vsestranske enakopravnosti pripadnikov obeh narodnosti — Slovencev in Madžarov. To velja še zlasti za udeležence iz zamejstva, ki so imeli priložnost, da tamkajšnje ureditve primerjajo z razmerami in pogoji doma na Koroškem oziroma na Tržaškem. In to so tudi izpovedali, ko so sodelavcu ljubljanskega Dela opisovali svoje vtise:

● „Zame predstavlja največje presenečenje tu veljavna narodnostna politika; že dvojezični napisi so me prijetno presenetili, da o enakopravnosti jezikov in o sožitju ljudi dveh povsem različnih narodnosti ne govorim,“ je dejala na primer Ilka Vavti iz Železne Kaple.

● „Najbolj me je presenetilo tvorno sožitje Slovencev in Madžarov, kar je dejansko sad doslednega izvajanja narodnostne politike pri vas, o čemer mi lahko samo še sanjamo,“ je menila Ksenija Slavec iz Doline pri Trstu.

Pa tudi Marija Tot iz Kapce pri Lendavi, ki obiskuje pedagoško gimnazijo v Murski Soboti, je kot bodoča učiteljica v dvojezičnem šolstvu v Prekmurju in še zlasti kot pripadnica madžarske narodnosti naglasila pomen tega srečanja s slovensko in zamejsko mladino: „Ostalo mi bo v najlepšem spominu, kajti med nami se je spletlo veliko iskrenih in dolgoročnih poznanstev. Zato se že vnaprej veselimo obiskov pri mojih novih prijateljih, ki sem jih spoznala na letošnjem taboru mladih raziskovalcev v Genterovcih.“

Tekmovanje zborov v Spittalu ob Dravi

Prejšnji teden je bilo v Spittalu 17. mednarodno srečanje pevskih zborov. Zbralo se je 10 zborov iz Nemčije, Danske, Francije, Italije, Češkoslovaške, Filipinov, Združenih držav Amerike, Jugoslavije in Avstrije. Znanje zborov je bilo povsem izenačeno.

Posebno tekmovanje v panogi ljudskih pesmi je pritegnilo mnogo poslušalcev iz vseh ljudskih slojev. Pevec iz Filipinov („The Philippine Chantecleire“ iz mesta Quezon City), ki so bili nedvomno višek večera, so z nežnim predvajanjem otroških in drugih ljudskih pesmi osvojili poslušalce in žirijo ter dosegli prvo mesto. Drugo mesto je dosegel „Pevecký sbor CKD Praha“, tretje mesto pa zbor „Obala“ iz Kopra s temperamentnimi dalmatinskimi pesmimi.

Isti zbori so v glavnem programu tekmovali za lovorike pri umetni pesmi. Vsi zbori so zapeli dve obvezni pesmi: motet Lea Hasslerja in šanson Maurica Ravela. V tej zahtevni konkurenci so prvo mesto zasedli peveci iz Saarbrückena pod vodstvom dirigenta Klause Fischbacha, pred peveci iz Združenih držav (Brigham Young University) in francoskim zborom iz Caena.

Mednarodni simpozij o koroškem plebiscitu

Inštitut za zgodovino univerze za izobraževalne vede v Celovcu bo v času od 25. do 27. septembra letos priredil mednarodni simpozij o koroškem plebiscitu leta 1920. Okvirna tema simpozija bo „Državne meje — Narodnostne meje — Pravica do samoodločbe“ ter bo veljala problemom narodno-politične preureditve Evrope 1918—1920 na primeru nemško-slovenskega naselitvenega območja Koroške. Tozadevna vabila in spored bo prireditelj razposlal sredi avgusta. Podrobne informacije pa so možne pri Inštitutu za zgodovino univerze za izobraževalne vede v Celovcu, Universitätsstraße 65—67 (univ. prof. dr. Helmut Rumpfer).

Ob tem pa je zanimivo dejstvo, da je Koroško zgodovinsko društvo sodelovanje na tem simpoziju odklonilo. Zgodovinarjem, zbranim okoli Geschichtsvereina, očitno ne gre za mednarodno in stvarno obravnavanje zgodovine okoli leta 1920, ampak najbrž vztrajajo pri svojih izsledkih in tolmačenjih koroškega plebiscita. Ti pa so, kot znano, zelo enostranski in sprejemljivi samo za en del Koroške.

Ce je to v skladu z iskanjem zgodovinskih resnic, je seveda vprašljivo, posebno, če koroško zgodovinsko društvo odklanja sodelovanje na takem simpoziju, na katerem bi lahko v krogu zgodovinarjev raznih narodov zagovarjalo svoje trditve. Morda pa je pri tozadevni odločitvi obveljalo mnenje tistih, ki ne želijo znanstvene konfrontacije, ker si domišljajo, da so njihove trditve edino zveličavne in bi jih moral vsakdo sprejeti kot nespremenljivo dogmo? Toda: ali ni ravno takšno skrivanje za določenimi trditvami najboljši dokaz, da so te trditve na zelo majavih nogah!

5

IVAN DOLENC Slovenska kulturna publicistika v Kanadi

Uredniku so se oglašali rojaki iz vseh znanih slovenskih „taborov“ po severni Ameriki in v svetu, vendar časopisu ni bilo dano, da bi prišel do potrebnega števila naročnikov. Še danes se na glas čudim veliki slepoti posameznih slovenskih „vodnikov“ iz Toronta in iz Montreala, ki toliko da niso spustili na to nedolžno kulturno revijo pse z verige. In kdo na svetu bi v takem vrišču in trušču nestrpnosti primitivnosti zmogel vzdržati nedobičkanosno slovensko kulturno publikacijo, ki je samo v tiskarni veljala po tri sto dolarjev za številko, in to v letih 1958—59? Posrečilo se jim je zapreti časopisu vrata do slovenskih bralcev v najbolj gosti naseljenih središčih. Ali se je potem čuditi, če sem tem, meni neznanim, na glavi stoječim „kulturnikom“ moral odgovoriti v edinem jeziku, ki so ga menda še razumeli, torej v jeziku njihovega političnega pamfleta, in to prav povsod, kjer se mi je za objavo ponudila priložnost. Branil pa sem samo to, v kar verjamem še danes: svojo slovensko kulturno pravico v Kanadi.

Preteklo je približno šestnajst let. V tem času se za kulturno publicistiko med nami, kanadskimi Slovenci, ni prav nič spremenilo

na boljše. Tudi društveno življenje se je drobilo še kar naprej in izgubljalo kulturni značaj. Da bi zajezili komercialni val „narodne zabavnosti“ in opozorili, da imamo kot narod še druge vrednote, ki bi jih bilo vredno ohraniti v novi domovini, če hočemo ostati Slovenci, smo odkrili pri Torontu spomenik Simonu Gregorčiču, pripravili kvaliteten kanadsko-ameriški kulturni spored in povabili g. Mirka Mazoro, duhovnika in pesnika iz zamejske Primorske, da je spomenik blagoslovil in nam spregovoril o veliki potrebi po kulturni slogi v tujini, če se že drugače ne moremo zblížati.

Ta dogodek je sprožil tisk „Društvenega vestnika“, ki je zbral tudi nekaj slovenske kulturno-prosvetne zgodovine (z datumom 22. junija 1975). Za nadaljevanje tega vestnika po zgoraj opisanem slovenskem prazniku ni bilo več zanimanja, izkazal pa je ta poskus potrebo po kulturnem glasilu, ki bi naj opozarjalo na kulturno delo z našo dorasčajočo mladino.

Z začetkom prvih slovenskih razredov v okviru torontskega javnega šolskega sistema sem potem marca 1976 začel tiskati mesečni bilten „Dnevnik-Diary Slovene Canadian“ in mu na prvi strani zapisal na pot:

„Slovensko-kanadski dnevnik začne izhajati kot mesečnik za kulturne potrebe našega ustvarjalnega življa v Kanadi. Obvešča naj širšo javnost o delu naših društev, klubov in ustanov, popularizira naj dosežke kanadskih Slovencev med nami in med angleško čitajočimi Kanadčani, pomaga naj zblíževati našo novo in staro domovino — skratka — povezuje naj nas z gradivom za vsakdanjo rabo.“¹²

Tu sem tudi zapisal, da si uredništvo želi, „da bi imelo čimveč sodelavcev in da bi se slovenske kulturne skupine in slovenske šole po vsej Kanadi oglašale v tem svojem domačem glasilu“. Posebej sem povabil „naš mlajši rod, da v slovenščini ali angleščini izrazi svojo pripadnost naši slovenskokanadski etnični in kulturni skupini“.

Ta številka je imela samo štirinajst strani branja na običajnem pisarniškem papirju, a je že vsebovala predlog za skupno Cankarjevo proslavo v južnem Ontariu, dve izvorni pesmi slovenskega Kanadčana Franca Šehoviča, ki piše v angleščini, opozorila na slovensko kulturno izročilo, prav tako z objavo narodopisnega besedila, prva poročila o najnovejših slovenskih kanadskih dogodkih in med drugim tudi vesti iz Slovenije in Jugoslavije.

Prvi bilten je izšel iz skromnih dve sto izvodih in je bil razdan v slovenski šoli in poslan na naslove slovenskih društev po Kanadi. V isti obliki in tudi brezplačno je potem izšlo še šest števil ali pet snopičev,

le da se je obseg od številke do številke večal. Tako je v drugi številki že izšla prva objava v pomoč boju koroških Slovencev, obenem s prvim komentarjem, ki je postavil ločno mejo med „Dnevnikom“ in hrvaškim in srbskim tiskom v Kanadi.

Tretja številka je bila posvečena Ivanu Cankarju, prinesla je poziv na povezovanje in skupne kulturne nastope Slovencev v širši kanadski javnosti, vsebovala pa je tudi zdaj že znano daljšo Šehovičevo pesnitev, njegovo pesem o slovenski materi-priseljenki; ta objava je vzbudila pozornost vseh povsod, tudi med Kanadčani drugih narodnosti, za nove bralce „Dnevnika“ pa je kasneje spet izšla v ponatisu.

V četrti številki se je bilten spomnil drugih slovenskih kulturnih obletnic, uvedel je zapise o slovenskih filmih, novih knjigah, in nadaljeval s komentarji o slovenskem kulturnem življenju v Kanadi. Odločno se je postavil za federalno politiko multikulturalizma in upeljal objave etnične novinarske agencije „Canadian Scene“, s prijaznim sodelovanjem njene urednice Ruth Gordon, ki je kanadsko zasidranost „Dnevnika-Diary“ in njegov poudarek na odprtost v ostali kanadski svet — z objavami v angleščini — hvalila do konca njegovega izhajanja.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

¹² „Slovene Canadian Diary-Dnevnik“. Published by the Slovene Canadian Center „Ivan Cankar“ and edited by Ivan Dolenc. Marec 1976, leto 1, številka 1.

Prijateljsko srečanje na Dobrovi

Koroški Slovenci gojimo tesne prijateljske vezi z matičnim narodom. Naše centralne organizacije in krajevna društva letno prirejajo srečanja tu in onstran meje. Ena izmed vezi je Krajevna skupnost Dobrova pri Ljubljani s katero gojita prijateljske stike Zveza slovenskih organizacij in Slovenska prosvetna zveza, preko njih pa krajevna društva v Bilčovsu in Železni Kapli ter Slovenska športna zveza. Stiki s kulturnimi in športnimi društvi na Dobrovi trajajo že nekaj let. Preteklo soboto je spet prišlo do gostovanja naših skupin na Dobrovi. Tokrat so z naše strani sodelovali tamburaški zbor SPD „Zarja“ v Železni Kapli in nogometna ekipa Slovenske športne zveze.

Srečanje na Dobrovi je bilo prava manifestacija srečanja Slovencev matične domovine in zamejstva. Letos so na srečanje prišli tu-

di folkloristi SPD „Tabor“ z Opčin pri Trstu, kar je privedlo do še večji kulturno politični pomen. Srečanje se je pričelo z nogometnim

turnirjem, na katerem so se pomeja je bila ekipa Slovenske športne zveze, kar je za naše športnike še rle štiri ekipe. Zmagovalec turnir-poseben dosežek. Na večer pa je v kulturnem domu na Dobrovi bila kulturna prireditev na kateri so mladi tamburaši SPD „Zarja“ pod vodstvom Ota Wutteja navdušili številne poslušalce. Tudi gostje z Opčin in domačini so s svojim nastopom zaokrožili pestri kulturni spored.

Ob tej priložnosti je besede pozdrava izrekel predsednik krajevnega sveta SZDL Dobrova Franc Zadnikar, medtem ko je pokale nogometnega turnirja izročil predsednik Krajevne skupnosti Dobrova Tone Potočnik. V imenu gostov s Koroške je spregovoril tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, ki je naglasil velik pomen tovrstne povezave med organizacijami in društvi v matični Sloveniji in v zamejstvu, ker taki stiki utrjujejo narodno zavest. Izrazil je tudi prepričanje, da se bodo stiki med kraji Dobrova in okolice z društvi v zamejstvu še poglabili in tako rodili še večje uspehe.

Naj ob koncu tega poročila še zapišemo, da je organizacija takih srečanj v rokah neumornega tovariša Bineta Otorepca, ki je pri krajevni organizaciji SZDL odgovoren za stike in povezavo z zamejskimi Slovenci. Tu naj tudi še zapišemo, da so družbene organizacije Krajevne skupnosti Dobrova lani omogočile letovanje članom tamburaškega zbora „Zarja“ na Jadranu in da bodo tudi letos spet lahko šli na morje in tam za teden postavili svoj „tamburaški tabor“.

Za prirčen sprejem in vso skrb, ki jo prijateljskim stikom, zlasti s koroškimi Slovenci, funkcionarji Krajevne skupnosti Dobrova posvečajo na tem mestu izražamo našo iskreno zahvalo.

O dejavnosti Avstrijskih dravskih elektrarn

Avstrijske dravske elektrarne se zelo trudijo, da bi zadostile vedno večjim potrebam, ki jih stavi gospodarstvo na področju električne energije. Prva večja akcija bo izgradnja elektrarne na Dravi blizu Beljaka in sicer leta 1983. Stroški bodo znašali 700 do 800 milijonov šilingov. Skupno z beljaško je v načrtu izgradnja petih elektrarn. Beljaško elektrarno bodo začeli graditi še letos. S 50 odstotki bo na tej elektrarni sodelovala tudi Kelag.

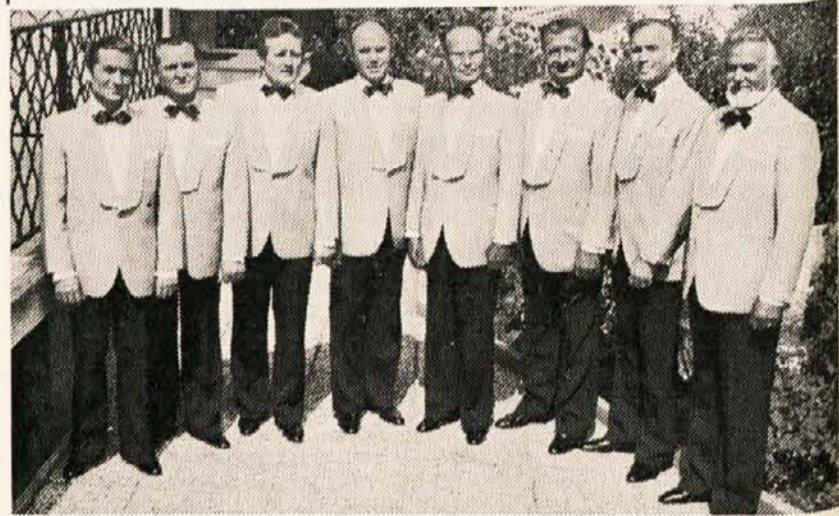
Ogromna 200 metrov visoka pregrada akumulacijskega jezera Malta prepušča vodo, sicer ne veliko, vendar toliko, da si delajo nekateri skrbi, češ da je bila pregrada slabo zgrajena.

Ko so napolnili umetno jezero so namreč opazili da iz razpok tankih kot las curlja voda. Kljub temu da je to navaden pojav, se graditelji zelo prizadevajo, da bi to količino vode zreducirali na minimum. Od 250 litrov v sekundi so jo do sedaj zreducirali na 80 litrov, zadnji cilj pa je 10 do 15 litrov. Da bi zadržali vodo oz. utegnili razpoke se poslužujejo različnih metod, med njimi tudi postopka s poleneditvijo ogroženega območja.

V predsedstvu Avstrijskih dravskih elektrarn je prišlo do spremembe - dosedanji komercialni direktor dr. Franz Klinger je postal direktor predsedstva ADE in zamenjal prejšnjega dr. Franz Dichtla, ki je v starosti 63 let na lastno željo oddal to funkcijo.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA in KRAJEVNA PROSVETNA DRUŠTVA vabijo na

KONCERTE Ribniškega okteta

- v soboto 19. julija ob 20.30 uri v Železni Kapli v hotelu Obir. Prireditelj SPD Zarja.
- v nedeljo 20. julija ob 15. uri v kulturnem domu na Radišah. Prireditelj SPD Radiše.
- v nedeljo 20. julija 1980 ob 21. uri v Škofičah v gostilni pri Bürgerju. Prireditelj SPD Edinost v Škofičah.

Iz Šentjakoba v Rožu

Komu kulturni dom, če ne domačinom?

Pred kratkim so v Šentjakobu odprli nov kulturni dom „za vse občane“, kakor so zagotavljali občinski in deželni politiki ob tej svečani priliki. V soboto je bila prva prireditev po otvoritvi v tem domu: SPD „Rož“ je vabilo na „večer glasbe, besede in pesmi“. Odlični program je publika hvaležno sprejela. Z domačo pesmijo nas je ogrel Obirski ženski oktet. Recitacije dramskega igralca Matjaža Kralja so navdušile vse poslušalce. Ko je povedal: „Jaz, bratje, pa vem za domovino...“ smo spoznali, da je domovina res „tisto, kar še ni“; vsaj pri nas ne, saj pomeni hrepenenje človeka po svobodi in dostojanstvu, po pravici, po miru in socialni enakopravnosti. Recital je virtuosno spremljal harmonikaš Slavko Mihelčič. Zopet smo doživeli v Šentjakobu lep kulturni večer. Organizatorjem pa je kvarilo veselje le to: še pred prireditvijo so morali plačati tri tisoč šilingov za najemnino. Vodja občinskega urada in sam župan sta samovoljno določila to vsoto, ne da bi občinski svet to kdaj sklenil. To bo - po njihovih izjavah - menda kmalu storil. Ker imenovana vsota seveda zdaleč presega običajne najemni-

ne, se človeku vsiljuje sum, da hočejo predstavniki občine s to finančno zapreko onemogočiti vsako kulturno samoiniciativo občanov. Domačim društvom bodo tako zabranili uporabo domačega kulturnega doma. Vprašamo, za koga je občina ta kulturni dom potem postavila? Skrbeti moramo za to, da občinski svet teh nesocialnih naklepov ne bo izvedel. Sicer pa bomo morali obvestiti vse občane, kako ravnajo odgovorni v Šentjakobu z njihovimi davki. Kot kaže, si bomo morali Šentjakobčani pravico do šentjakobskega kulturnega doma šele izboriti, čeprav smo komaj šele čuli praznične marnje ob otvoritvi. Znano je, da tukajšnje slovensko prosvetno društvo še kar pridno dela. Menda pa ja to ne bo vzrok nerazumljivemu ravnanju Gressl-na & Co....

Trmasta pa je, ta naša slovenska knjiga v Šentjakobu!

Minulo je več kot sto let, odkar so začeli Šentjakobčani organizirati branje slovenskih knjig. Čitalniško delo je veliko pripomoglo k temu, da se je tu razvila - posebno od ustanovitve „Izobraževalnega društva Kot“ leta 1903 naprej - uspešna prosvetna dejavnost. Društvena knjižnica se je širila vse dokler je niso nacisti zaplenili.

V soboto pa smo doživeli v Šentjakobu otvoritev nove knjižnice. Mladi domači kulturniki so si uredili društveno dvorano (nad Posojilnico). Knjige so jim prinesli mladi iz Jesenic. Ob tem srečanju pri otvoritvi smo z veseljem ugotovili, da si mladina iz sosednjih občin tu in onstran meje sodelovanje utrjuje. Pri tem gre zasluga predvsem jeseniškemu Slavku Mežaku, ki je ustvaril in poglabil vez med mladimi občin. Tako ni čuda, da odlikuje šentjakobsko knjižnico predvsem komplet mladinskih knjig. Kakor je povedal knjižničar Franci Rasinger, se bo moralo društvo potruditi, da se bo predvsem mladina te dragocene literature res posluževala, se tako urila v materinščini in krepila duha. To pa bo najbolj počastilo prizadevanje naše mladine za prijateljstvo preko Karavank. Slovenska knjiga ji bo pomagala, da se oboroži z znanjem in kulturno zavestjo, da najde tudi svojo pot v boju za napredek človeštva.

Bilčovs - uspel kulturni večer

Kot prejšnja leta tako je slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu tudi letos priredilo kulturni večer, katerega se je udeležilo veliko število ljudi, med njimi precej inozemskih gostov, ki letujejo v naši občini oziroma njeni okolici.

V okviru programa, ki ga je pripravilo društvo so nastopali domači moški in mešani pevski zbor pod vodstvom Jožka Boštjančiča, ansambel Drava SPD Borovlje, ki ga vodi Roman Verdel in učenci glasbene šole Marija Stingler in Kristjana Krušič.

Kot že omenjeno so ti kulturni večeri prirejeni številnim tujim gostom, zato da spoznajo naše ljudstvo in njegovo kulturo. Nabitno polna dvorana pri Miklavžu, med njimi izredno veliko tujih gostov, je bila prepričljiv dokaz, da je prireditev dosegla svoj namen.

Zbrano publiko je v obeh deželnih

jezikih pozdravil predsednik Ogris-Martič Gašper in želel vsem prijeten in užitka poln večer.

Uvodoma je zapel mešani pevski zbor in bil za svoja izvajanja nagrajen z navdušenim aplavzom. Prav tako uspešni so bili pevci moškega zbora, pri katerem moramo vsekakor omeniti oba solista Francija Schellandra in Antona Lauseggerja, ki sta s svojim nastopom dala zboru še poseben poudarek. Da je seme mlade glasbene šole padlo na rodovitna tla je pokazal nastop učenec Marije Stingler in Kristjane Krušič, ki sta ob spremljavi kitar zapeli več pesmi, ki so silno navdušile. Izredno lep aplavz je doživel ansambel Drava SPD Borovlje, ki je ob spremljavi kitare, harmonike oziroma frule zapel celo vrsto pesmi. Ta štirielanski ansambel je tudi zaključil kulturni del sporeda. Ob tej priložnosti moramo še povedati, da so izvajalci sporeda zapeli tudi nemške pesmi.

Skozi pestri in bogati spored sta vodila oz. imela povezavo Sigi Hobel in mlada učiteljica in namestnica tajnika SPD „Bilka“ Ani Valentinič. Zbranim je obrazložila, da je Slovenec pesem važen sestavni del kulturnega izživljanja. Vsebinske pesmi opisuje lepote naše domovine, zvestobo do svojega ljudstva in jezika in ljubezen do narave in mladih src, ki se imajo radi. Njena izvajanja so bila dvojezična. Za veselo in prijetno razpoloženje je poskrbel ansambel „Veseli hmeljarji“ iz Zalca.

Ko že omenjamo kraj Zalec, moramo tudi z veseljem povedati, da smo bilčovski prosvetniki navezali stike s tamkajšnjim KUD „Svoboda“ in da so sadovi tega ti, da smo v soboto imeli v gosteh odlični ansambel „Veseli hmeljarji“, ki ima že celo vrsto svojih plošč. V podkrepitev tovariških vezi je predsednik „Bilke“ predal predsedniku KUD „Svoboda“ iz Zalca Janezu Krofliču v spomin na prvo srečanje krožnik z motivom Bilčovsa; obratno pa je tovariš Janez Kroflič našemu predsedniku izročil spominsko sliko. Tako sta spet dve društvi iz zamejstva in matične dežele navezali stike, za katere smo prepričani, da bosta v kulturni dejavnosti obeh društev igrali pomembno vlogo. Naj še povemo, da so gostje iz Zalca že povabili „Bilko“, da s pevci in pevskami nastopi pri njih v Zalcu. Povabilo so naši prosvetniki sprejeli z največjim navdušenjem.

OSREDNJA PISARNA
V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

15. 7. 1980
Teodor Domej

22. 7. 1980
Franci Sadolšek
tajnik
Slovenske prosvetne zveze

Mednarodni festival jazza v Vrbi

Najbrž so si občinski mošje v Vrbi stvar predstavljali malo drugače, ko so pred dobrim letom sklenili prirediti mednarodni festival jazza. Letos je bil drugač, pa se že javljajo glasovi, da je bil tudi zadnji. Očitno so pričakovali od festivala primeren razmah vrbskega nobel-turizma, pri tem pa je šlo mimo njih, da se je jazzovsko občinstvo v zadnjih nekaj letih bistveno spremenilo. Namesto da bi namreč poslušalci prenočevali v finih hotelih in penzionih, so postavili cela šotorska mesta, kar je razvijeno oko z vsemi finesami vrbskega turizma razvajenih „somerfrišlerjev“ kar nekam bolelo. Jazzovska publika je danes mlada, oblečena, kakor se komu ljubi, po večini seveda v kavbojkih, ki so preživele že marsikatero noč v spalni vreči. Cene vstopnic, prikrojene na finančno potentne kroge, so prispevale svoje: kdor si je privoščil vstopnice, temu za siceršnjo potrošnjo ni ostalo dosti, kaj šele da bi šel v hotel. Za marsikoga pa so sredstva zadostovala komaj za potovanje, tako da se je ustavil kar pred žično ograjo in festivalskim šotorom in je glasbo užival le skozi platneni filter šotora.

Pri nekaterih skupinah je bil to tudi edini primerni način poslušanja, če si nisi hotel za večno pokvariti slušne živce. Te skupine so kljub slovesu, ki je prihajal pred njimi, razočarale, kajti kakovosti se z glasnostjo nadomestili ne da.

Od petka do nedelje je bila Vrba torej v znamenju jazza. V petek je začel Stanley Clarke, znan po svojem obvladavanju basa in bas kitare, ki pa je tokrat ostal pod pričakovanji. Svoj rock jazz je začel s tolikimi decibeli, da posameznih instrumentov ni bilo moč razlikovati. Brata Brecker, eden na tenorsaksofonu, drugi na trobenti, sta svoje znanje pokazala le v posameznih pasajah, sicer pa so tudi prevladovali maksimalno naviti zvočniki. Višek prvega večera pa je bil brez dvoma nastop Johna McLaughlina na akustični kitari, ki je predstavil francoskega kitarista Christiana Escoudeja. Njuna virtuoznost na instrumentu, ki ga oba obvladata do zadnjih fines, se je pokazala v uspešni združilni klasičnih, ljudskih in jazzovskih motivov in bi navdušila tudi ljubitelja klasične glasbe. Preorientacija McLaughlina od električne na akustično kitaro mu prav gotovo ni škodovala, nasprotno, šele na akustični mu je mogoče izzbaviti iz instrumenta vse tiste subtilne harmonije in disonance, ki odlikujejo njegovo igranje. Petkov večer je zaključil Duško Gobjkovič, trobenta, s pianistom Hajderjem in klasično zasedbo, ki je s so-

lidno glasbo navdušil že malo razredčeno občinstvo.

Sobolni krog je začel Korošec Uli Scherer s svojim kvartetom, ki je s sproščeno, malce intelektualno, pa tudi ritmično glasbo pokazal, da je tudi v Avstriji možna dobra jazzovska glas-

ba. Seveda pa še ne zmore primerjave z naslednjo skupino. George Adams na saksofonu in Don Pullen na klavirju ob spremstvu basa in bobnov sta prepričala tudi sama, poleg tega pa sta pripeljala še specialnega gosta: Pharoah Sanders, eden od mojstrov na tenorsaksofonu, je tako kot solist kot v skupini brez dvoma poskrbel za enega od viškov festivala. Ob njegovi skromnosti je sejmarska kričavost naslednjega nastopajočega, B. B. Kinga, skorajda delovala kot pest na oko. Sicer je mojster blesa, kot ga imenujejo, občinstvo navdušil, ne nazadnje zaradi orkestra s petimi trobili, pa tudi občinstvo je navdušilo njega, tako da nazadnje skoraj ni hotel nehati, vendar pa je bilo malo preveč show businessa. Ob taki predstavitvi bluesa, te brez dvoma najbolj izvršne ljudske glasbe ameriških črncev, ki je do neke mere tudi izvor jazza, pa je treba reči, kar velja tudi za drugega predstavnika bluesa v Vrbi, za enega najbolj znanih interpretov te glasbe, za Muddyja Watersa. Elektronika ubija blues, prav tako tudi komercializacija, pa naj bo interpretacija kljub temu še tako občutena. Najbolj primeren način njegove predstavitve je po mojem mnenju še vedno izvorni način: glas ob spremljavi akustične kitare, morda še ob spremljavi drugih akustičnih instrumentov, na vsak način pa brez elektronike.

Sobolni večer je zaključil Freddie Hubbard, ki ga imajo za enega najboljših glasbenikov na trobenti.

Tretji in zadnji, nedeljski večer je začel Avstrijec Erich Kleinschuster s svojim sekstetom, kjer so ljubitelji solidnega swinga prav gotovo prišli na svoj račun. Skupina glasbenikov iz nekdanjega legendarnega orkestra Counta Basieja, Basie Alumni in Joe Williams kot vokalist ter Nat Adderly Brotherhood so predstavili klasični ameriški jazz, povečini interpretiran od črnih glasbenikov, ki so blesteli tudi s solističnimi nastopi. Argentinski saksofonist Gato Barbieri, znan tudi po svojem političnem angažmaju v svoji glasbi, pa je že kar nekam padal iz okvira, saj je s svojimi latinskoameriški ritmi, pa tudi s svojstveno igrano na saksofonu bil prava nasprotna sicer pretežno ameriško in klasično usmerjenega jazza v Vrbi. Čeprav najbrž ni dosegel svojih najboljših nastopov in mu je ponagajala tudi tehnika, je občinstvo divjalo, ker ga po svojem prvem dodatku niso več spustili na oder. Muddy Waters, 65-letni veteran bluesa, ki je s svojo glasbo dal marsikateri impulz za sodobni jazz, je zaključil 2. festival jazza v Vrbi. Morda je res malo razočaral, pač zaradi prevelikih koncesij komercialnosti, morda pa je to razočaranje pripisati tudi prenasitnosti po petih urah poslušanja.

Morda ni odveč pripomba, da bodo organizatorji morali premisliti koncept festivala. Nekakšna kopija festivala v Newportu najbrž ni najbolj posrečena, ob istem oblikovalcu obeh festivalov pa se temu skoraj ni mogoče izogniti. Kot že rečeno, za moj okus je veliko preveč prevladoval ameriško in klasično usmerjeni jazz, z izjemami seveda. Popolnoma pa sem pogrešal sodobni evropski jazz, predvsem skandinavskega, pa tudi jazz tretjega sveta, afriškega in tudi latinskoameriškega, ki je v zadnjih letih dosegel zavidljivo kakovost. Tu mi je že malo ljubši starejši festival v Wiesnu na Gradiščanskem, kjer so tudi vstopnice bolj človeške.

p.

Področni odbor Zveze koroških partizanov Pliberk in Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Pliberk

v a b i t a n a

I. spominski pohod na Komelj - po poteh Domnove čete

ki bo v nedeljo 3. avgusta 1980.

Zbirališče je v Čirkovčah pri LOMBAR - KOLENIKU od 8. do 8.30 ure. Odhod bo ob 8.30 uri iz Čirkovč pri Pliberku (Schilterndorf bei Bleiburg) do spomenika na Komeljnu.

Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše slavne osvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so bili preganjani in ki so dali svoja življenja za našo svobodo.

Na ta spominski pohod vabimo vse, posebno pa še naš mladi rod, da se bo tako še bolj seznanil z našo slavno preteklostjo.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Sentvidu v Podjuni vabi na

KULTURNI VEČER

v petek 11. julija 1980 ob 20.30 uri pri Voglu (Valentin Picej) v Sentprimozu.

Nastopajo: mešani pevski zbor SPD „Danica“ in trio „Korotan“ s pevci

Za ples bo igral ansambel „Katrinski fantje“

ba. Seveda pa še ne zmore primerjave z naslednjo skupino. George Adams na saksofonu in Don Pullen na klavirju ob spremstvu basa in bobnov sta prepričala tudi sama, poleg tega pa sta pripeljala še specialnega gosta: Pharoah Sanders, eden od mojstrov na tenorsaksofonu, je tako kot solist

Sele - jubilejna prireditev z žegnanjem

S selskim žegnanjem v nedeljo 6. julija je soupadal tudi pomemben jubilej 20-letnice obstoja športnega društva DSG. V zvezi s tem slavjem, ki se je odvijal pod šotorom, je bil pripravljen pester kulturni program v okviru katerega so sodelovali - folklorna skupina „Slavuj“ z Gradiščanskega, kvartet iz Slovenjega Plajberka, mešani in moški pevski zbor iz Sel ter trio Oraže. Za nas koroške Slovence je bil nastop gradiščanskih Hrvatov še posebno zanimiv in privlačen, saj je njihovo petje in glasba nekaj posebnega za naše uho. Tudi ostali kreatorji sporeda so bili nagradjeni z navdušenim aplavzom. Za prijetno razpoloženje s plesom je skrbel znani slovenski ansambel „Tone Kmetec“.

Organizator te uspehe kulturne in družabne jubilejne prireditve je bilo selsko športno društvo DSG pod vodstvom predsednika magistra Hanzija Olipa provizorja iz Šmarjete, ki je pozdravil zbrano ljudstvo in mu želel prijetno družabnost.

Kot nalašč je bilo v nedeljo še lepo vreme tako da je bilo selsko žegnanje z jubilejno slovesnostjo kronano z najlepšim uspehom.

Tudi naslednjega dne v ponedeljek, ko je bilo nadaljevanje žegnanja in ko je za ples igral „Obir kvintet“, je bilo prav tako prijetno vzdušje, ki je značilno za prebivalce gorskih naselij pod strmo skalnato Košuto.

Valentin Polanšek

39

BRATOVSKA JESEN

I. del

Kurirski vodja je nazadnje dejal: „To niti ni naša naloga sedaj. Prva naloga je, da se borimo, da hitlerju čim prej podremo, da bo mir na svetu, da ne bo strahu, smrti, da bo življenje brez zatiranja, v svobodi in brez lakote, da si ljudje v prostosti izberejo svojo vladno državo!“ — Povem ti, Susi, jaz tudi ne vem, kaj si želim od vojne. Take Jugoslavije, kot je bila pred vojno, na noben način ne. Avstrije pa tudi ne take kot je bila. Da najben vse obljudi koroškimi Slovincem, potem pa ničesar ne da. Kaj so lagali pred plebiscitom dvajsetega leta in kaj je bila resnica od teh obljub po končanem plebiscitu? Iz Slovencev delajo očitno čuše in bindišarje in nemčurje. Jaz sem za to, da si Slovenci sami uredimo državo, saj imamo partizane tudi svoje.“

Susi se čudi, da Mojca toliko ve pripovedovati. O takih rečeh si zalo deklet še ne lomi glave. Vzroki za njeno sodelovanje s partizani so drugačni: Skratka v njih je videla mladost. Mladost, ki je nekaj povsem novega in pogumnega podvzela, ki ni slepo klonila hitlerski komandi. V partizanih je videla ljudi jutrišnjega in pojutrišnjega dne, kjer bo vse staro propadlo, kjer se začnejo novo življenja, novo mlado življenje, kjer se ne bodo vmešavali staruharji s svojimi nauki in zapovedmi in grožnjami. Kot mladica je bila sita tistega ozkega gledanja in komandiranja v družini in sorodstvu, tudi glede mešetarnjenja pri ženit-

vah; pa tudi javkanj in stalnih svaril s prerokbami kot: „Kaj bo še čudnega prišlo na svet, ko se dogaja toliko pregrešnega! Sveta bo konec, tako je prerokovano. Sveta bo konec, ker mladi ljudje niso več pobožni in pokorni! Jaz občudujem vse tiste, ki skrivaje delajo za partizane. Upajo si nekaj. To se mi dopade. V tem pogledu štejem Mojca kar med mlade.“

Mojca je okolico seveda dobro poznala. Noč je jensko mirna. Srhlijiva moč pritiska telesno na zalo terenko Susi-Pavlo. Več noči je hodila po okolici Pliberka. Dokler je bila na cesti, se ni posebej bala policijskih patrolj. Vedno se je znala s svojim dekliskim nastopom spretno izmotati vsakemu sumu.

V tako neznanem kraju je nocoj prvič. Stopica za Mojca. Steza se vleče navkreber. Zagrizeta se v kolena. Mojca jo mahne po bližnjici, ki je še divji lovci podnevi ne poznajo. Spet in spet postojita za oddih. Više gori v strmini čujeta pasji lajež od raztresenih kmetij.

Mojca bi rada povedala, kar jo teži, a se ne upa glasno z besedo na dan: Kaj bo res po vojni s kmeti, se v mislih sprašuje. Kako se je prevzetno šopirila neka kmetica iz Podgore na mitingu. „Seveda brez nas kmetov nihče ne more kaj narediti na svetu. Naj le slišim kdaj, da bodo po vojni nam kmetom vse odvzeli. Takim partizanom ne dam niti trohice kruha več!“ K sreči jo je zavrnil mlad partizan, ki je kmečki sin iz Savinjske doline. Zaleglo pa ni dosti. Podgorjanka je skopa kmetavzarka, sem izvedela od drugih terencev. Kar ona sedaj partizanom pomaga, dela le zato, ker si za povojni čas obeta boljši položaj napram drugim bajtarjem ali delavcem. Kako bodo res to uredili, ne vem. Pravica pa mora biti povsod, to je že tako.

Pri Lesovniku zlezeta sodelavki OF Mojca in Susi v kašto. Pričakovane Barbke ni doma. Poljakinja Antonka je sama. Ta pove, da se odsotna vsak čas vrne. Mojca pozna

deportiranko. Vsega pa ji ne mara zaupati. Zlasti ne, ker se zadnje časa čuje med zaupniki, da se pajdaši z „avslenderjem“ tam od libuške strani, ki ima vedno svoje posle po pliberški okolici. Nekateri pravijo, da se ukvarja s črno borzo, drugi so spet mnenja, da je nepregledno njegovo početje. Torej bolje, da se mu ne zaupa preveč. Četudi se kot inozemec vedno spet in spet izjavlja proti hitlerju.

„Pa spiš pri nezakljenjenih vratih?“

Susino začudenje je očitno.

Drobna Poljakinja pa de:

„Barbka vsak čas pride. Morda pa še kdo...“

Mojca ve, da deportiranka rada sliši o svojem „avslenderju“. Namerno pa ga ji ne omeni. Prismoda sprskana! jo v mislih okrega Mojca. Njej ne gre v glavo, da bi v vojnem času bil človek toliko zateleban v ljubavne strasti. O Antonki je dosti slišala. Susi premišlja o brhki Poljakinji: Čisto drugačne narave je kot nas eden. Nikjer se ji ne pozna, da je že leta od doma izgnana, da živi v tujem svetu. Seveda ji veliko pomaga to, da je prišla med slovenske ljudi, torej med slovsanske brate. Kaj hitro se je naučila slovensčine. Sploh pa je vesele narave. Ko bi jo človek tako gledal, bi pozabil, da je vojna, da vsak dan padajo vojaki, da krvavi toliko in toliko nedolžnih ljudi, da padajo bombe, da ubijajo Hitlerjeve nasprotnike, da po gozdovih toliko in toliko partizanov prenaša hude napore...

„V torek zvečer so bili pri nas gozdni pevci. Mnogo ljudi jih je prišlo poslušat. Ali vesta, da bo vsak čas vojne konec. To so povedali. To so fantje!“ Antonki se vidi navdušenje nad partizani.

„Kje so bili?“

Mojcino vprašanje je skoraj karajoče, češ, mlada neugnanika, kaj bi tako malomarno govorila o fantih, ki toliko

Dvoboj aligatorjev

Sonce je neusmiljeno pripekalo in le gosta listnata streha brazilskega pragozda je nekoliko blažila pripeko. Nam se je dozdevalo, ko da bi se bile vse živali poskrile; nenavadna tišina nas je kar dušila. Collins, jaz in štirje Cabocli, indijanski mešanči, smo se oddaljili iz taborišča, ki smo si ga bili napravili na neki jasi, da bi lovili želve v reki in sicer v enem izmed rokavov reke Rio Tapajoz.

Reka ni bila deroča; leno se je valila dalje. Eden izmed Caboclov nas je opozoril, da je zdaj čas, ko se aligatorji pariyo in da so zaradi tega ti velikanski kuščarji posebno bojoviti. Neki izkušen lovec mi je nekoč pravil, da se gre človek lahko kopat v reko, v kateri živijo aligatorji, če pazi, da ne plava proti njim, ker se tedaj prav nič ne menijo za človeka in se mu, če je mogoče, tudi izogonejo. Poudaril pa je, da to pravilo ne drži v dobi parjenja, kajti v tem času ni da bi se človek šalil s temi živalmi.

Toda kadar se človeku zahoče želvine juhe, potem pač tvega tudi aligatorjev napad. Naša lahkomišelnost se je maščevala in bili smo srečni, da se je naša pustolovščina dobro končala, da smo prestali le mnogo strahu. Tistih strašnih minut, ko si plaval, da bi si rešil življenje, pa ne bo nihče izmed nas nikoli pozabil.

Z našim čolnom smo se peljali vzdolž obrežja. Ob neki krivini reke smo zdajci zapazili majhno sipino, na kateri se je sončilo nekaj aligatorjev. Nekateri izmed njih so bili do šest metrov dolgi; ležali so z odprtimi gobci in strmeli kvišku. Nenadoma jih je prevzel nemir in kot na povelje so se pognali v vodo. Vsi razen enega so odplavali, a izza sipine se je nenadoma pojavil še en aligator.

Kar se je odigralo naslednje minute, se ne da opisati. Oba samca sta se prav gotovo zgrabila zaradi kake lepe samice, ki je z drugimi vred odplavala. Z repom sta razbičala vodo, se bliskovito naskočila, se mahoma potopila, se spet pokazala na površini, butnila z oklepom drug ob drugega in pri tem zarjovela kot bika, le še bolj hripavo. Strahoten šum se je oglasil, kadar sta šavsnila v prazno in sta se čeljusti s treskom zaprli.

Dvoboj je kmalu prišel do vrhunca. Živali sta pobesneli in v velikem krogu daleč okoli borcev je voda kar klokotala. Poganjala sta se sem ter tja, da se je lena reka spremenila v peklenski kotel. Celo naš čoln, v katerem smo iz spoštljive oddaljenosti sledili boju teh vodnih velikanov, se je nevarno pozibaval sem in tja.

Nenadoma je bilo videti, kot da je boj končan; otepanje in rjovenje je ponehalo. Eden izmed aligatorjev je končno ujel gobec svojega tekmeča s vojimi močnimi čeljustmi. Tu pa tam je premaganec še z repom vzburkal vodo, vendar je bil boj končan.

Ta hip pa se Collins ni mogel premagati, da ne bi ustrelil med aligatorja. Kot blisk sta se spustila in izginila v globino. Collins se je

še zasmejal in dejal: „Zame je izid boja neodločen.“

Eden izmed Indijancev je zaskrbljen opazoval reko in zdajci zakričal. Eden od aligatorjev je besno pihal proti nam in samo kvišku strleče dihalne luknje in oči je bilo videti nad

UGANKE

**Jezik stegne, pa obliže
svojo žrtev in požre;
kdo od kraja vse polžiže,
sam omahne in umre.**

(1060)

**Ti jih odneseš, one te neso;
teško je verjeti, pa je le tako.**

(0104)

**Dve okenci — skoz nji se v svet oziraš,
zjutraj odpiraš ju, zvečer zapiraš.**

(120)

**Rjavo v zemljo,
zeleno na plan,
zlato pod nebo,
pečeno vsak dan.**

(0112)

**Potuje prek sveta,
žarečo, zlato grivo ima,
iz zemlje izvabi vse kali,
ves svet prebujta iz noči.**

(0101)

Lanova frača

— Mama, nekaj ti moram povedati.

— Povej, sinko.

— Nagni se k meni, prosim. Ne smem govoriti glasno.

In fantič šepetaje, počasi in mežika.

Zavežujem lanu čevlje, da se pojde na dvorišče igrati in pritisnem uho k njegovi glavici.

— Mama, ustrelil sem Gašperja.

— O, kakšne grde sanje so bile to.

— Ne, mama, res sem ga ustrelil.

— Kdaj si ga ustrelil?

— Jutri.

— Lepo te prosim, jutri bo šele jutri.

— Ne jutri, poslušaj, včeraj sem ga ustrelil s fračo.

Srce se mi ustavi in prebledim.

— Včeraj? Kam si ga ustrelil?

Povej.

— Mama, v oko, s fračo sem

izstrelil kamenček v Gašperjevo oko.

— Nikar mi ne pripoveduj takih grdih povestic.

Govorim že glasno, tudi sinek ne šepeta več. Trdno me objame okrog vratu in se tresne.

— Mama, mama, res sem ga ustrelil.

— Sanjalo se ti je, ljubi moj, grdo sanjalo. Pomiri se, h Gašperju pojdeš in igrala se bosta.

— Ne pojdem, bojim se. Obvezali so mu oko in ga odpeljali v bolnišnico.

Sinku tečejo solze po licih in lovi jih v usta. Tresse se, pogledam na staro budilko v kuhinji.

Osem bo že, služba me čaka. In vendar.

— Lanek, počakaj me tu in igray se z mojo torbico. Ne jokaj, vse bo dobro.

Ogrnem plašč in tečem. Srce mi burno utriplje. In če je res?

Če je res? Bolje bi bilo, da bi

moj, Gašper mojemu... Ne, ne, ne... Tečem, tečem, noge so težke, ko da so lesene; zdi se mi, da jih komaj še premikam.

Megla leži nad rumenimi akacijami, vlak zateglo sopiha.

Kako dolgo ne odpro vrati, če pozvoniš. V vili je vse tiho. Spet pozvonim.

Odpre mi Gašperjeva mama.

— Povejte, kako je z Gašperjem? Tudi meni drse solze po licih in lovim sapo.

— Zakaj? Z Gašperjem je vse v redu.

— Ali, ali... ali ima zdrave oči?

— Seveda, popolnoma zdrave.

Spel začutim noge in kri mi zapolje po telesu.

To je bilo takrat, ko Lan še ni ločil hudih sanj od navadne resnice.

Kristina Brenkova

Dežniki

Dežniki so oblečeni v svilo in druge fine tkanine. A vse njihovo obtačilo so mini krinoline.

Dež je dežnikom pravo dežnikasto razvedrilo. Tedaj se popno ti nad glavo in jim lahko gledaš pod krilo.

Dežniki rastejo v dežju kot gobe: eni so majhni, drugi veliki, eni so prav, eni narobe, a eni leteti dežniki.

V dežju se sprehajajo stari dežniki z dežnikastimi otročički. Od sile, kako se vso pot veliki obregajo nad dežnički.

A pozabljenost je z leti huda nadloga dežnikov. Med najdenimi predmeti ne najdejo svojih lastnikov.

kateri je prišel. Aligator pa je z nezmanjšano brzino šinil mimo njega proti bregu.

Indijanec je moral v smrtnem strahu začutiti aligatorja tik za seboj, kajti storil je to, kar ga je sploh še moglo rešiti; šele pozneje smo zvedeli, da je edina slaba stran aligatorja, da se ne more naglo obrniti.

Ne glede na to pa Indijanec še ni bil izven nevarnosti! Aligator se je silovito pognal iz vode in se v zraku obrnil. V tem hipu, ko je aligator še visel v zraku, je Collins ustrelil in s tem strelom popravil svoj prejšnji lahkomišelnost oddani strel. Aligator se je na mestu potopil. Toda tudi Indijanec, ki ni bil več daleč od čolna, se je potopil.

Groza in strah zadnjih trenutkov sta naš mahoma zapustila. Kot puščica je švignil naš čoln na mesto, kjer je izčrpani Indijanec zginit pod vodo. Dva Indijanca sta se kljub nevarnosti pognala v vodo in privlekla tovariša iz nje. Njegovo bronasto lice je bilo voščeno-rumeno in dihal je prav slabotno. Ranjen ni bil, toda strah in prehud napor sta ga izčrpala, da se je onesvestil.

Ko smo pristali ob bregu, smo ga previdno položili na tla in mu vtili malo žganja v usta. Polagoma so se mu moči vrnile. Collins se je prisiljeno nasmehnil: „Imeli smo preklicano srečo!“

Reka je spet mirno tekla. Nič ni kazalo, da se je pravkar zaključila žaloigra, ki bi bila malone veljala človeško življenje. Sonce je neusmiljeno pripekalo in na mali peščeni sipini se je spet sončilo nekaj aligatorjev.

trpijo tudi za tvojo svobodo, da pomagajo pregnati prekletega Hitlerja iz tvoje poljske domovine.

„Pri nas so bili in peli. Vama lahko zaupam. Vama lahko tudi povem, da niso vsi partizani komunisti. Komunistov se bojim. Pa vesta zakaj? Mojega brata so komunisti odgnali, ko so septembra 1939 rdečearmejci zasedli mojo rodno vas. S preživelim bratom sva zbežala v nemško zasedeni kraj.“

„Hitlerjanci pa so te deportirali, to je hudo.“
Mojca pozna Antonkino protirusko nastrojenje. Rada bi jo zavrnila, da ne bo vpričo Susije svoje scejala. Poljakinja pa ji hitro odvrne:

„Živim pa le. Pri komunistih bi morda...“
Zdaj je Mojci dovolj. Preseka ji besedo:

„Nehaj s tem. Danes gre za svobodo vseh ljudi in narodov, ki jih hoče Hitler uničiti. Zlasti nas Slovence. Tako Poljake kot Slovence. Skupaj se borimo proti našemu smrtnemu sovražniku, pa konec!“

Poljakinja utihne.
Susi začne:

„Poznaš koga od tistih pevcev, ki so pri vas peli?“
„Komandirja Domna seveda. Kdo ga ne bi poznal? Vsi tukaj okoli ga poznajo. Vsem dekletom se dopade.“

Susi hoče ostati resna:

„Dopade se nam vsak borec za svobodo! Še več, pomagati jim moramo, kjer le moremo. Oni tvegajo za nas vse. Tudi svoje življenje. In to vsak trenutek, ko mi vendarle še kaj jesti imamo, ko ponoči lahko spimo, ko živimo več ali manj še nekako.“

„Meni se vsi dopadejo. Nisem rekla, da se ne bi. Le s komisarjem se nisva razumela. Sicer nimam o njem vtisa kot o tistem ruskem komisarju, ki je prišel po mojega brata.“

Mojca poseže vmes, ker vidi, da bo razgovor spet ne-

kam drugam zašel:

„Kdaj se vrne Barbka? Ali je kaj naročila?“

Poljakinja je odrezava:

„Čakati in čakati.“

Susi seveda ve za javko pri Lesovniku in za vlogo Poljakinje. Še nacistične oblasti je spravila drobna neugnanika v zadrego, ker jih je le preočito očarala na prav ženski način, ko so jo zasačili v gostilni, kamor je deportirancem vstop prepovedan. Pliberčani so si o dogodku pošepetavali še tedne navrh v splošno zabavo.

V četrtek enajstega oktobra 1944 je obkolitveni načrt do podrobnosti izdelan. Dostavili so ga komandantom posameznih oboroženih enot. Akcija za ‚Banden-Großeinsatz‘ je stekla. Še tekonoči se pomaknejo določene skupine na izhodiščne točke.

Pliberška strankina veličina se pridruži skupini, ki bo krenila iz mesta po bližnjici na področju vrh Komeljna. Schwenne predobro ve za ‚borbeno moč‘ landvahovcev, zato vseka vpričo Motnjaka:

„Ali jim bomo puške privezali na roke, da jih ne bodo zgubili?“

Motnjak in esesovski komandant se kljub enotni veri v zmago nacionalsocializma netovariško grdo gledata. Domači veljak je lisjak in se hočeš nočeš potaji. O landvahovcih ima svoje mnenje. Preklinja jih na tihem, te bojazljivce, to golazen bindišarsko, ki se skriva v esajevske uniforme in se samo na videz pokorava borbenim poveljem. Motnjak ni mogel do kraja preveriti zadevo tistih treh možakarjev, ki so se pred tedni brez pušk vrnili s patrolje. Na mesto, da bi vsekali po banditih, jim prepustijo orožje! To naj bi bili nemški borci? Sranje bindišarsko.

SS-oficirju vrne milo za drago:

„Bolje se bo akcija obnesla, ko se je godilo na Holm-

cu, kjer so vaše enote že imele banditske minerce v mreži. Ali če pomislim na veliko ofenzivo v okolici Črne, ko so se nemške enote tolkle teden dni in niso ujele...“

„Nisva pristojna, da bi analizirala potek akcij drugih enot.“

Schwenne je razkačen. Brzda se, kar se da, a vseeno išče novo cigareto v žepu, četudi mu druga v ustih gori.

Pride povelje: Odhod!
Za oba nacista je to najboljša rešitev nevarnega besedovanja.

V vojaškem vozilu Schwenne še nadalje prede svoje: Ne morem in ne morem razumeti, zakaj je ofenziva pri Črni spodletela. Ko smo v akcijo poslali celo tanke. In za težko prehodni teren posebne enote gorskih lovcev. Kako je mogoče, da na tako omreženem terenu izostane uspeh. Ko smo prakticirali isti sistem kot lani januarja na Pohorju. Pa je uspelo... Ha, zadeva pri železniškem predoru na Holmecu pa je pravcato sranje. Toliko poveljujočih, da ohromi vsako gibljivo enoto. Če bi posadke v bunkerjih ubogale posamezna povelja, bi banditska ukana zlahka uspela, tako pa so stražarji ukrepali iz trenutno danih komplikacij. Koliko je še manjkalo, pa bi zletel predor v zrak? Preklete so banditski diverzanti pogumni! Tvegajo ti reči, da se še nobenemu nemškemu generalštabovcu niti sanjalo ni. In koliko angloameriškega eksploziva so imeli banditi na razpolago!

V Motnjakovi skupini so tudi gestapovci. Tokrat v uniformi. Da se ne poznajo od drugih. Tudi med landvahovci in drugimi enotami je treba imeti vseprisotno uho, se glasi tajno geslo Himmlerjevih krvnikov. Odkar je julija letos etentat na firerja pokazal, kako močno organizirane so protisile nemškega rajha, je moč tajne policije silno narastla.

(Dalje prihodnjč)

Razprava o novih in višjih davkih

Notranjepolitično prizorišče v Avstriji trenutno precej obvladuje razprava o nadaljnjem razvoju gospodarske politike. Pri tem pa je za razmerje sil obeh velikih strank — socialistične in ljudske stranke — vsekakor značilno dejstvo, da razprava ne poteka toliko med obema strankama, marveč skoraj izključno le v vladajoči socialistični stranki. Kajti ljudska stranka je slej ko prej odrinjena v vlogo impotentnega opazovalca in (v najboljšem primeru) komentatorja dogajanja znotraj večinske stranke. S tem pa seveda zgublja vedno več vpliva tudi pri tistih krogih, kjer je (bila) njena tradicionalna moč: v krogih industrialcev in gospodarstva sploh, ki pač zapuščajo „potapljačo se ladjo“ in raje pravočasno stavijo na „zmagovitega konja“.

Kadar razpravljajo vladajoči o razvoju gospodarske politike, kakor to sedaj narekuje notranja politika, potem to za malega človeka navadno ne obeta nič dobrega. Vladajoči se namreč vprašujejo, kje bi lahko dobili še več denarja za razvoj gospodarstva — to je po eni strani nujnost, toda po drugi strani se zavedajo, da ne morejo v nedogled izkoriščati finančno zmogljivost delovnega človeka in sploh širokih plasti prebivalstva. Geslo o „davčni utrujenosti“ Avstrijcev namreč ne pomeni nič drugega kot to, da vedno več Avstrijcev ni več voljno in tudi ne zmožno še več žrtvovati za anonimni kapital države. Tako imenovani indirektni davki, kot so mezdni davek, davek na višjo vrednost, da-

vek na nafto itd., na prvi pogled sicer prizadenejo v enaki meri vse državljane ne glede na njihov dohodek — vendar pa občuti obdavčenje tisti, ki mesečno zasluži morda okoli 10.000 šilingov, precej drugače od onega, ki mesečno prejme tudi 100.000 in še več šilingov. Torej je „davčna utrujenost“ v resnici nezmogljivost večine avstrijskega prebivalstva, da bi plačevalo še višje davke.

Toda raje več in višje davke kot brezposelnost — argumentira socialistična stranka. In dejansko je Avstrija v primerjavi z inozemstvom na področju brezposelnosti še vedno nekaj „otok blaženih“. Vendar se tudi nad avstrijskim gospodarstvom množijo temni oblaki: inflacija je že davno preskočila magično številko 5 % in se bo še naprej zviševala; gospodarska rast bo po analizah inštituta za višje študije na Dunaju stagnirala pri 2,2 odst. Predsednik avstrijske sindikalne zveze Benya je za bodoča pogajanja o novih kolektivnih po-

godbah že dal smernico pičlega 1 odstotka rasti realne mezd za delavce — torej se je tudi sindikalna organizacija sprijaznila z dejstvom, da morajo delavci prispevati „svoj delež“, če z gospodarstvom ne gre več naprej, kot bi si želeli podjetniki.

Ob tem ozadju se je v zadnjih tednih raznel med zveznim kancelerjem Kreiskym in njegovim finančnim ministrom Androschem prepir o uvedbi novega davka: Kreisky se poteguje za uvedbo tako imenovanega davka na hranilne vloge (v lanskoletnem volilnem programu je še slovesno obljubljal, da takega davka ne bo), medtem ko je Androsch proti tej zamisli in se zavzema za povišanje obdavčenja energije.

Neodvisno od osebnih nasprotij med Kreiskym in Androschem imata oba predloga skupno eno: spet bi v prvi vrsti plačali mali ljudje. Za višje in finančno močne sloje res ni težko, da „izvozijo“ svoje milijone v inozemske banke, kjer ni kontrole s strani avstrijskih finančnih uradov (Liechtenstein in Švica sta v tem oziru posebno „primerna“); ali pa si s pomočjo spretnih finančnih svetovalcev večino svojega kapitala prihranijo kot „investicijska sredstva“ in podobno ter se tako izmaknejo obdavčenju. Nasprotno pa bi finančna uprava strogo nadzorovala upokojenca in rentnike ter obdavčila njihove morebitne prihranke na bančnih knjižicah.

Glavni vzrok, da je Androsch

proti uvedbi takega davka, je brez dvoma v tem, da se boji, da bi prišlo do množičnega „bega kapitala“ v inozemstvo: „raje imam črn denar“ v Avstriji kot pa legalen denar v inozemstvu,“ je dejal. S tem pa je lastnikom „črnih“ milijonov, ki so večinoma industrialci in veleposesniki ali zastopniki tako imenovanih multinacionalnih podjetij, že dal zagotovilo, da bo Avstrija zanje tudi še naprej ostala davčni raj.

Povišanje obdavčenja energije, kot to predvideva Androsch, bi v prvi vrsti prizadelo avstrijska gospodinjstva in ne industrijo ali obrt, ki sta sicer največja porabnika in upravljavca energije, vendar imata za plin in elektriko „izjemne tarife“, ki bi gotovo tudi po morebitnem zvišanju obdavčenja energije ostale izjemno ugodne. Poleg tega je v predlogu za povišanje obdavčenja energije tudi še dober propagandistični efekt v propagandi za atomsko elektrarno Zwentendorf, ki se ji Androsch nikdar ni resno postavil po robu.

Kako se bo končal sedanjí „dvojboj“ Kreisky-Androsch, seveda še ni mogoče napovedati. Bati se je samo tega, da bi se izcimilo še kaj hujšega od uvedbe novega davka. Predsednik sindikalne zveze Benya, ki velja za neke vrste „razsodnika“ med Kreiskym in Androschem, je že menil, da „se mora celotno zadevo videti kot paket“. Točneje se ni izrazil, vendar nekateri ne izključujejo možnosti, da bi se vse skupaj končalo z uvedbo novega davka in obenem s povišanjem obdavčenja energije — torej z enim zamahom dve muhi.

fra-ter

Slavnosti ob 400-letnici Lipice

● V nedeljo ob 16. uri (po našem času ob 17. uri) bo na hipodromu v Lipici slavnostni sprejem starodavnih poštnih kočij, ki sta v zadnjih dneh na progah z Dunaja ozloma iz Trsta prepeljali priložnostno pošto, namenjeno 400-letnici svetovno znane kobilarne Lipica. To bo hkrati tudi zaključek prvega kroga prireditev ob tem jubileju, ki se začnejo danes z otvoritvijo mednarodne razstave znamk, značk in denarja s tematiko konja, živali in narave. Jutri je na sporedu mednarodno srečanje filatelistov, značkarjev in numizmatikov, ki se bo nadaljevalo tudi še v nedeljo; v jahalnici pa bo jutri zvečer predstava klasičnega jahanja.

● Drugi del prireditev ob 400-letnici Lipice bo sledil v mesecu avgustu. Najprej bodo 22. avgusta odprli kiparsko, slikarsko in fotografsko razstavo s tematiko konja, obenem pa predstavili tudi razstavo v sliki in besedi z naslovom „Kras skozi čas“. V času od 25. do 31. avgusta bo v pokriti jahalnici v Lipici nastopala znana Španska jahalna šola z Dunaja, ki bo predstavila vse elemente klasične šole jahanja na zemlji in nad zemljo. V dneh od 27. do 31. avgusta bodo še mednarodni simpozij o reji, uporabnosti in preizkušanju delovnih sposobnosti lipicanca; mednarodna razstava konj lipicanske pasme ob sodelovanju kobilarn iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije, Jugoslavije, Madžarske in Romunije; mednarodno tekmovanje lipicanskih štirivpreg iz vseh evropskih kobilarn ter nastop osmopreg iz češkoslovaške kobilarne Kladruby.

● Glavna proslava ob 400-letnici kobilarne Lipica bo 31. avgusta, ko bodo pri sporedu z naslovom „Lipicanec skozi 4 stoletja“ sodelovali lipicanci iz Lipice, Španska jahalna šola z Dunaja, štirivprege vseh lipicanskih kobilarn ter kolekcija najboljših plemenjakov in plemenic iz vseh evropskih kobilarn.

● Zaključni del jubilejnih prireditev pa bo meseca septembra, ko bodo v dneh od 24. do 28. septembra na sporedu tekmovanja v okviru uradnega mednarodnega jahalnega turnirja v preskakanju ovir in v dresuri. Tudi pri teh prireditvah bodo sodelovali najboljši domači in svetovni mojstri jahanja ter predstavili gledalcem vrhunsko znanje.

BELI BISERI S KRASA

Lipicanec je prav tako uporaben za jahanje kot za vožnjo. Medtem ko so ga v avstrijskih dvornih konjušnicah na Dunaju uporabljali predvsem za prevoze kočij, je v dunajski Španski jahalni šoli prišla posebej do veljave njegova sposobnost za jahanje. Njegov živahen in odličen temperament pa ga še posebej usposablja za dresurno jahanje, vključno tudi najtežje elemente tako imenovane „šole nad zemljo“.

Španska jahalna šola je imela poleg reprezentančnega tudi rejski pomen, saj so se po dolgoletnem treningu vračali v kobilarno Lipica, po prvi svetovni vojni pa v Piber kot plemenjaki le tisti žrebci, ki so dosegli najboljše uspehe, da bi te lastnosti prenašali potem tudi na svoj zarod. Rejsko delo s tako preizkušeni plemenjaki je tudi eden izmed razlogov, da je reja lipicanca že pred prvo svetovno vojno dosegla tako visoko stopnjo.

Po drugi svetovni vojni, ko je morala Lipica začeti takorekoč iznova in ko ni imela na voljo tako preizkušenih plemenjakov, je morala ustvariti pogoje za trening in za preizkušnjo bodočih plemenskih konj. Danes je rejska politika Lipice izredno selektivna — vse živali, ki zaradi napak v temperamentu delajo pri treningu in šolanju težave, kobilarna izloči. V plemensko čredo uvrsti le tiste, ki so preizkušnjo najbolje opravili, upoštevajoč še ostale kriterije, kot so zunanost, tip, karakter in hod, ki morajo ustrezati rejskemu cilju.

Mladi žrebci pridejo jeseni po treh letih in pol iz črede v jahalni hlev. Tu jih približno 3 mesece lonžirajo, nato pa počasi privajajo na jahača, tako da jih spomladi začno jahati. Jahanje se odvija izmenoma v po-

kriti ali v odprti jahalnici in po obsežnih terenih kobilarne. Po prvem letu opravijo prvo selekcijo, saj je imel jahač dovolj časa spoznati svojega učenca. V drugem letu treninga začno žrebce že nekoliko intenzivneje šolati, tako da ob koncu drugega leta že obvladajo elemente, ki jih zahtevata kategoriji P in L na dresurnih tekmovanjih. V drugem letu žrebce mnogo jahajo v skupinah, ker ravno tedaj prihajajo največkrat do izraza napake v karakterju, kot upornost in napadalnost.

Manj nadarjene živali po drugem letu trening končajo. Bolj nadarjeni žrebci ostanejo v treningu še kaki dve leti, skupno torej štiri leta. V tem času pa morajo obvladati dresuro do težke kategorije, vključno passage, piaffe in pirouette. Nekateri obvladajo v tem času tudi določene lekcije iz „šole nad zemljo“, kot pasade in levade. Najboljši žrebci nastopajo večkrat tudi na inozemskih turnirjih v dresurnem jahanju.

Načrtni trening je sestavni del rejskega dela. Šele v treningu namreč živali pokažejo svoje sposobnosti, ki so jih podedovale od staršev, pa tudi vse slabosti. Žrebci, katerih potomci so v treningu pokazali pretežno le dobre lastnosti, se po večletnem premoru zopet uvrščajo v kobilarno kot plemenjaki. Potomstvo žrebcev, pa tudi dobil, ki se v treningu izkaže manj primerno, izločajo skupaj s starši.

Tako je Lipica danes na najboljši poti, da s tem, ko med plemenske živali uvršča samo tiste, ki so v dolgoletnem treningu izpolnile vse postavljene zahteve, zagotovi lipicanca kot jahalnemu konju najboljše lastnosti in mu še poveča sloves, ki ga že tako široko po svetu uživajo ti beli biseri z zelenice Krasa.

AVSTRIJA 1

PETEK, 11. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 TV kuhinja — 10.25 Klub seniorjev — 11.05 Potovanje v Palermo — 15.00 Fra Diavolo — 16.30 Kuriozne zgodbe — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Vprašaj — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Primer za madam — 21.15 Easy Radler — 22.05 Reklama in šport — 22.20 Cerkvena zgodovina 20. šport.

SOBOTA, 12. 7.: 15.20 Srečanje v Salzburgu — 17.00 Gradbišče — 17.30 Bil je nekdo... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Mr. Carlis in njegove pustolovske zgodbe — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Pygmalion — 21.50 Šport — 22.10 Zabava v ameriški TV — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 13. 7.: 11.00 Ura tiska — 14.45 Tovarš Don Camillo — 16.30 Skrivnost španske galeone — 17.15 Luna, luna, luna — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.16 Fantomas — 21.45 Glas muslimanstva — 21.50 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Srečanje v Salzburgu — 15.00 Winnetou in Old Shatterhand v dolini smrti — 16.25 Vedno ne moreš zmagati — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zgodbe o konjih — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Akcija v Manhattanu — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 15. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Tovarš don Camillo — 15.00 Marie Antoinette — 16.40 Lutka — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hiltreje, višje močnejše — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Teleobjektiv“ — 21.00 Kis in olje.

SREDA, 16. 7.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Svet Karla Popperja — 11.05 Podstrešna kamrica za dva — 15.00 Dunaj v notah — 16.00 Večer v magičnem krogu — 16.45 Spotlight dacapo — 17.00 Čarobna roža — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ločitev po italijansko.

ČETRTEK, 17. 7.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Ločitev po italijansko — 15.00 Marie Antoinette — 16.35 Nenavadno življenje vran — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pustolovščine pod vetrom — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Fantomas — 21.45 Večerni šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 11. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite, mi zaigramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 35 let Bregenskih slavnostnih iger — 21.00 Emily — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Veličastna sedmerica.

SOBOTA, 12. 7.: 17.00 Waltani — 17.45 Očetje klamote — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Glasbeni pomenki s Christlanom Boeschem k današnjemu koncertnemu večeru — 21.20 Solo za Petipa — 22.10 Ob treh ponoči.

NEDELJA, 13. 7.: 16.10 Pregled sporeda — 16.15 Dnevnik pastirjevega psa — 17.05 It's a great freeing! — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Podstrešna kamrica za dva — 21.45 Šport — 22.00 Cisto navadna blaznost.

PONEDELJEK, 14. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Po Avstriji — 19.00 Znanost danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dnevnik pastirjevega psa — 21.05 Glasba — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Priglasje ljubezni.

TOREK, 15. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Na Hebridih — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 All spoznate melodijo — 21.03 Magija Davida Copperfielda — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 16. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Brez nagobnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Olimpiada živali — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Naša pot je najboljša.

ČETRTEK, 17. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Pot k umetnosti: Giovanni Segantini — 19.15 Galerija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bregenski slavnostne igre 1980 — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

Nadaljevati moramo boj...

(Nadaljevanje s 1. strani)
ki je bila skovana iz spoznanja in izkušnj narodnoosvobodilne borbe ter kljub raznim obremenitvam ohranena tudi v povojnem času. Obnesla se je v vseh težavnih situacijah — zato jo varujmo in čuvajmo, kajti čas pred nami ne bo lažji temveč zahtevnejši.“

Spričo krize, ki se najavlja na gospodarskem področju, bomo konfrontirani ne le z nacionalno ampak tudi s socialno problematiko in se bo še vse bolj izkazalo, da je nacionalno vprašanje v prvi vrsti gospodarsko in socialno vprašanje, je menil predsednik ZSO ter spomnil, da smo že v preteklosti

bili koroški Slovenci vedno tisti, ki smo prvi občutili posledice krize. Zato je prav, da smo v zadnjih letih posvetili okrepljeno pozornost gospodarskemu vprašanju, o čemer pričajo podjetja, kot so Reberca, Elan, Topsport in Intrade. Prav tako so sadovi naših prizadevanj kulturna domova na Radišah in v Šentprimožu ter otroška vrtca v Šentprimožu in Celovcu. Ta prizadevanja bo treba razvijati naprej, okrepiti bo treba naše združništvo in utrjevati naše gospodarstvo, da se bomo ohranili na tej naši zemlji.

„Vendar pa vse to ne more in ne sme biti nadomestilo za naše nadaljnje politično prizadevanje,“ je poudaril dr. Zwitter ter opozoril na potrebo nadaljnega boja na šolskem področju, nadaljnega dela na kulturnem polju, nadaljnjih prizadevanj za ohranitev našega jezika in njegovo uveljavljanje v javnem življenju. „Nadaljevati moramo tudi naš politični boj za doseg pravic, za katere so se borili naši partizani in trpeli naši izseljenci. Sedanjí zakon o narodnih skupinah, sklenjen pred štiri leti mimo nas in proti našim upravičnim pomislekom, nikakor ni rešitev v smislu člena 7 državne pogodbe. Zato naša borba še ni končana in jo bomo nadaljevali tako dolgo, da bodo avstrijski politiki končno spoznali, da se vprašanja ne rešujejo mimo in proti ljudstvu, ki hoče živeti — slovenski izseljenci pa so vsekakor dokazali, da koroški Slovenci hočemo živeti!“

Smrt je kosila

Zgornje Dobje

Pred nedavnim smo ob veliki udeležbi pogrebcev spremljali na zadnji poti na loško pokopališče 75-letnega Miba Čemernjaka iz Zgornjega Dobja. Pokojni je bil pomožni delavec in oče desetih otrok, od katerih so trije umrli. Ker je nenadoma umrl, je bila izguba za svoje še mnogo večja.

Miba Čemernjak je bil zelo priden. In tako je največje veselje imel z delom, zlasti z lastno hišico na „hribu“ v Zgornjem Dobju.

V okviru pogrebne obreda je v slovo spregovoril domači župnik Jakob Škofič, mašo zadušnico pa je opravil pokojnikov svak dr. Janko Mikula. V slovo pa so tako pri maši kot ob odprtem grobu zapeli tudi domači pevci SPD „Jepa-Baško jezero“ in tako izkazali poslednjo čast temu zaslužnemu možu. Zastopana je bila tudi godba.

Pokojnega bomo ohranili v častnem spominu, svojcem izrekamo naše globoko sožalje.

Železna Kapla

V četrtek 19. junija 1980 se je na pokopališču v Železni Kapli poslovila od Marije Lipuš pd. Zležičeve Micije velika množica ljudi iz

Železne Kaple in okolice, med drugim tudi njene sotripinke iz taborišča in delegacija Zveze koroških partizanov. Zastopnika obeh omenjenih delegacij sta na grob pokojne Marije položila venec.

Marija Lipuš je bila doma v Lobniku pri Železni Kapli. Med vojnim časom, vse do aretacije leta 1943, je bila aktivna sodelavka NOB. Bila je prva članica AFŽ v Lobniku in je skupaj s Peručevo Micijo in Ivanko Zadolšek vzdrževala vezo s Salzbur-

OTROCI NA MORJU

Koordinacijski odbor za letovanje otrok sporoča, da so otroci srečno prispeli v Savudrijo.

Vrnili se bodo v sredo 23. julija med 13. in 14. uro v Celovec, Gasometergasse 10.

gom, zaradi sodelovanja s partizani je bila aretirana in odpeljana v taborišče.

Tudi po vojni je bila vseskozi aktivna članica in sodelavka Zveze koroških partizanov. Pokojno Marijo Lipuš bomo ohranili v častnem spominu, njeni družini izrekamo iskreno sožalje.

Šentprimož

Pred kratkim je nenadoma umrl za srčnim infarktom ravnatelj ljudske šole v Šentprimožu višji šolski svetnik Franc Sadnikar. V 60. letu starosti tik pred upokojitvijo mu je za vedno obstalo srce. Zapustil je ženo in dva sina v globoki žalosti. Pokojni je Volinovec iz Rikarje vasi, pravi sin Podjune in človek, ki je imel vedno razumevanje za probleme naše narodne skupnosti. Oba sinova — eden obiskuje slovensko gimnazijo, drugi pa jo je absolviral — sta prepričljivo dokaz demokratičnega pomanjavanja napredne Koroške. Pokojni je bil tudi občinski odbornik.

Pogreb je bil minulo nedeljo. Ogromna množica pogrebcev ga je spremljala na njegovi zadnji poti na pokopališče v Šentprimožu. Od splošno priljubljenega ravnatelja se je poslovil med drugim tudi mešani pevski zbor SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni pod vodstvom dirigenta Hanzija Kežarja.

Pokojnega Franca Sadnikarja bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadeti ženi in sinovoma izrekamo naše globoko sožalje.

Kotmara vas - jubileja

Te dni je praznovala svoj 70. rojstni dan Marija Supan pd. Habnarčinja iz Kotmare vasi. Vsa leta je bila aktivna članica društva, sodelovala je pri številnih igrah in še danes spremlja z vso vnemo delovanje domačega prosvetnega društva.

Po zadnji vaji mešanega pevskega zbora SPD Gorjanci je čestital predsednik Jozi Pack jubilatki za njen življenjski jubilej. Pevci pa so se s pesmimi pridružili čestitkam.

Ob isti priložnosti je društvo čestitalo Tereziji Pack (pd. Krznarjevi mami) naknadno za njen 70-letni življenjski jubilej, ki ga je društvo lani zamudilo. Tudi ona se je z vso vnemo udeleževala na prosvetnem področju v Kotmari vasi in v preteklosti igrala pri mnogih igrah.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 13. julija 1980 ob 20.30 uri pri Ručarju v Žitari vasi.

Sodelujejo: mešani in ženski zbor KPD Sele, Trio Korotan s pevci SPD „Danica“ iz Šentvida in P. ter otroška folklor in moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi

SPD „Kočna“ v Svečah vabi člane in prijatelje društva na družinski izlet na KOČNO

v nedeljo 13. julija 1980 ob 7. uri zjutraj s sejmišča v Svečah
Na vrhu Kočne je nedeljska maša nato piknik

Katoliška prosveta Šentilj in Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ iz Kotmare vasi vabita na

PEVSKI KONCERT

v soboto 12. julija 1980 ob 20. uri v dvorani pod novo cerkvijo v Šentilju. Sodelujejo: mešani pevski zbor „Gorjanci“ iz Kotmare vasi, instrumentalni trio z mladimi pevci in Trio SPD „Gorjanci“

Menjava denarja

Stanje v četrtek 10. julija 1980

Za 100 din dobite	43.— šil.
Za 100 din plačate	48.— šil.
Za 100 lir dobite	1.46 šil.
Za 100 lir plačate	1.55 šil.
Za 100 mark dobite	701.— šil.
Za 100 mark plačate	717.30 šil.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ razpisuje

Društveni izlet

v nedeljo 20. julija 1980 v Ljubljano, Muljavo (ogled rojstne hiše Josipa Jurčiča), v Žuženberk (ogled spomenika NOB), Metliko (obisk vinske kleti), Kostanjevce itd.

Vodič: Silvo Ovsenk

Odhod: iz Zdovelj (na križišču) ob 5.30 uri, iz Borovelj (avtobusna postaja) ob 5.45 uri, iz Brodi pri Maleju ob 6. uri.

Cena: šil. 160.—

Prijave: Andrej Wieser, Borovlje, Hauptplatz 9, 9170

Wieser Krista, Paulitschgasse 5-7, tel. [0 42 22] 70 5 65

Naplačilo: šil. 100.—

Nekdanji dachauski zbor po 36 letih spet zapel

V drugi polovici maja so se v Dobrni srečali interniranci celjskega okoliša, ki so preživeli strahote koncentracijskega taborišča Dachau. Posebnost tega srečanja pa je bila predvsem v tem, da so se ob tej priložnosti srečali tudi preživeli pevci dachauskega pevskega zbora s svojim dirigentom Foltijem Hartmanom na čelu. To je bil prvi nastop Dachaucev po skoraj 36 letih.

Nastopilo je blizu 30 nekdanjih dachauskih sotripinov. Za pevce in zlasti za dirigenta našega koroškega rojaka je bil to poseben dan. Slovenska pesem jim je v taborišču vlivala voljo do življenja in dajala moči, da preživijo in pretolčejo neznosne šikane nemškega „Herrenvolka“. Po svobodi so se preživeli taboriščniki razkropili na svoje domove in vsak je bil zaposlen s svojimi problemi — treba je bilo obnoviti opustošeno domovino in svoje lastne domove. No in preteči je moralo skoro 36 let, da so se ti dachauski pevci — nekaj jih je že pomrlo — spet zbrali in da so skupno zapeli; tokrat v svobodi. Marsikateremu v dvorani se je utrnula solza veselja, da živimo v mirnih časih in brez strahu — strahu, ki je bil pred 35 leti stalni spremljevalec nesrečnih internirancev. Poleg nastopa dachauskih pevcev je bil na programu nastop mladinskega zbora, recital, trije filmi — eden o Dachavu, dva pa o Celju ter položitev venca ob spomenik v Dobrni.

Organizator tega izredno lepo uspelega srečanja je bil občinski odbor ZZB NOV Celje. Koroški Slovenci smo ob tej priložnosti še posebno ponosni, da je bil pevovodja tega dachauskega zbora, ki ga sestavljajo sami Slovenci iz matične domovine, naš koroški rojak, Folti Hartman. Zboru želimo, da bi še večkrat nastopil. Kakor je nekoč bodrila slovenska pesem odpisane, da bo zasijala svoboda, tako naj tudi v današnjem času, ko se borimo za uresničenje naših pravic, bodri borbena partizanska pesem, da dosežemo dokončno svobodo.

RADIO-TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

PETEK, 11. 7.: 17.45 Poročila — 17.50 Mi smo smešna družina — 18.05 Ptičje strašilo — 18.30 Obzornik — 18.40 Glasbena parada „Tri srca — Radenci“, Plesni orkester RTV Beograd — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.25 Brajce Sackett — 22.15 V znamenju — 22.30 Slepa ulica, angleški film.

SOBOTA, 12. 7.: 16.40 Poročila — 16.45 Jazon in argonavti, angleški film — 18.30 Naš kraj — 18.45 Srečni dan — 19.10 Zlata plica — 19.15 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zgodba o lini — 21.10 Muppets show — 21.35 Pomagaj mi draga, italijanski film — 23.15 Kažipot — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 13. 7.: 9.20 Poročila — 9.25 Viking Viki, otroška nadaljevanka — 9.50 Ugrabljen, mladinska nadaljevanka — 10.15 Festival mladinskih pevskih zborov v Celju — 10.45 Odpisani, TV nadaljevanka — 11.35 Kažipot — 11.55 Mozaik — 12.00

22.10 Iz baletnega arhiva naše TV hiše.

SREDA, 16. 7.: 17.35 Poročila — 17.40 Velike razstave — 18.10 Od vsakega jutra raste dan: Ptuj — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Alice ne živi več tukaj, ameriški film — 21.50 Propagandna oddaja — 21.55 V znamenju — 22.10 Glasbena oddaja.

ČETRTEK, 17. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Figole fagole — 18.35 Obzornik — 18.45 Bitka za energijo — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Studio II — 22.00 Propagandna oddaja — 22.05 V znamenju — 22.20 Tenis za pokal „Galilea“.

ČESTITAMO

Z odliko je na tehnični srednji šoli maturiral Stanko Lesjak z Brega pri Rožeku. K temu uspehu iskreno čestitamo.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

7. POLETNO NOČ

v soboto 12. julija 1980 s pričetkom ob 20. uri ob občinskem kopaljšču v Železni Kapli.

Za pijačo, za jedi na žaru in za druge jedi ter za veselo in sproščeno vzdušje je poskrbljeno.

FOLKLORNI VEČER

Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah

Kraj: PUŠNIK v Ločah
Cas: torek 11. 7. 1980 ob 20. uri
Nastopajo: Tamburaši in pevci domačega društva ter ansambel „DRAVA“ iz Borovelj

KULTURNI VEČER

Prireditelj: Camping Rož (Wernig) na Kočuhu

Kraj: Sotor pri Wernigu na Kočuhu
Cas: ponedeljek 14. 7. 1980 ob 20. uri
Nastopajo: Dekliški pevski zbor KPD „Planina“ iz Sel, moški pevski zbor „Kočna“ iz Sveč

KONCERT SLOVENSKE PESMI

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

Kraj: Kulturni dom v Dobrli vasi
Cas: torek 15. 7. 1980 ob 20.30 uri

Nastopajo: MPZ „Srce“ pod vodstvom Albina Krajnc, domača folklorna skupina pod vodstvom Lize Pasterk, otroški zbor iz Globasnice pod vodstvom Štefke Igerc in Bernadke Markitz

Vsi prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

V okviru prijateljskega srečanja zamejskih Slovencev s krajanji krajevne skupnosti na Dobrovi pri Ljubljani preteklo soboto, so se pomerili tudi na športnem področju. Kot znano je na nogometnem turnirju sodelovalo rezultativno Slovenske športne zveze in namiznoteniška ekipa iz Sel.

Na obeh turnirjih so naši športniki dosegli razveseljivo dobre rezultate. Nogometaši so v napetih finalnih tekmah proti moštvo športnega društva Dobrova v podaljšku z rezultatom 4:3 zasedli prvo mesto. Odločilni gol je dal tov. Feliks Wieser, ki je sodeloval v zadnjem delu tekme.

Kot omenjeno, je bila uspešna tudi namiznoteniška ekipa iz Sel, saj je na turnirju zasedla odlično drugo mesto.